

Verscheiden veiligheid

Nieuwe perspectieven op veiligheidsbeleving in het Oude Noorden

Hogeschool Utrecht
Kenniscentrum Sociale Innovatie
Lectoraat Kennisanalyse Sociale Veiligheid

Door: Remco Spithoven MSc.
Anthonie Drenth MSc.
m.m.v. Jelle Kuiper

Een verdiepend onderzoek naar de aard en achtergronden van de veiligheidsbeleving van inwoners van het Oude Noorden, naar aanleiding van gestegen indicatoren van subjectieve sociale onveiligheid in de lokale veiligheidsmonitor. In opdracht van de gemeente Rotterdam, directie veiligheid. Uitgevoerd door de Hogeschool Utrecht, lectoraat kennisanalyse sociale veiligheid.

Januari 2017

Samenvatting **5**

Inleiding **9**

1. Ontwikkeling van de veiligheidsbeleving **11**

1.1 'Verstoorde veiligheidsbeleving' in het Oude Noorden 12

1.2 Op zoek naar achtergronden… 13

1.3 Achtergronden getest op hun verklaringskracht 14

1.4 Tussenconclusie ontwikkeling van de veiligheidsbeleving 15

2. Ontwikkeling van de criminaliteit 2010-2016 ..... **17**

2.1 Ontwikkeling van de totale criminaliteit 18

2.2 Ontwikkeling van de criminaliteit met een hoge maatschappelijke impact 19

2.3 Ontwikkeling van de hinderlijke criminaliteit 21

2.4 Tussenconclusies ontwikkeling van de criminaliteit in het Oude Noorden 2010-2016 21

3. Professionele visies op het Oude Noorden **23**

3.1 Algemene indruk 24

3.2 Problematiek 26

3.3 Oplossingsrichtingen 28

3.4 Samenwerking tussen professionals 29

3.5 Tussenconclusie professionele visies op het Oude Noorden 30

4. De beleving van buurtbewoners **31**

4.1 Demografie respondenten 32

4.2 Het Oude Noorden zit in de lift 33

4.3 Diversiteit 33

4.4 Armoede 34

4.5 Ervaren problematiek in het Oude Noorden 35

4.6 Hotspots 36

4.7 Onveiligheidsgevoelens vooral 's avonds en 's nachts 37

4.8 Bestuurlijke boosheid 37

4.9 Sociaal kapitaal 38

4.10 Tussenconclusie beleving van buurtbewoners 39

5. Conclusie **41**

5.1 Aard van de verstoorde veiligheidsbeleving 42

5.2 Verklaringen voor de verstoorde veiligheidsbeleving 43

6. Aanbevelingen **45**

Literatuur **49**

Samenvatting

Verstoorde veiligheidsbeleving

Voor u ligt een verdiepende onderzoek naar de veiligheidsbeleving van inwoners van het Oude Noorden. In dit onderzoek is allereerst gebruik gemaakt van twee metingen van de lokale veiligheidsmonitor van de gemeente Rotterdam (2014 & 2016). Na statistische toetsing bleek er sprake van een *significante stijging van gerapporteerde gevoelens van onveiligheid op buurtniveau.*[1] Voor het algemene gevoel van onveiligheid was deze stijging in het Oude Noorden echter *niet* significant.[2] Hiermee is er *op buurtniveau* in het Oude Noorden sprake van wat wij noemen *verstoorde veiligheidsbeleving*: 'Een significant negatievere veiligheidsbeleving van buurtbewoners, in vergelijking met dezelfde buurt op een eerder meetmoment' (Spithoven 2017).

In vergelijking met 2014 zijn respondenten uit het Oude Noorden in 2016…

- … een hogere frequentie van (I) geweldsdelicten, (II) bedreiging en (III) fietsendiefstal in hun buurt gaan inschatten;
- … een hogere kans op persoonlijk slachtofferschap van (I) woninginbraak; (II) zakkenrollerij en (III) mishandeling gaan inschatten;
- … meer overlast gaan ervaren van (I) de handel van drugs op straat en (II) heen- en weer geloop van drugsverslaafden;

Maar men is gelijk gebleven in :

- … gerapporteerd vermijdingsgedrag;
- … ervaren verloedering;
- … ervaren overlast van jongeren.

Naast deze beschrijvende analyse, hebben we voor beide databestanden ook een verklarende analyse middels *structural equation modelling* verricht. Deze analyse leidde tot de volgende inzichten:

- Het gevoel van onveiligheid op buurtniveau in het Oude Noorden wordt vooral verklaard door het ervaren van een brede overlast in de vorm van respectievelijk (I) jongerenoverlast, (II) verloedering en (III) drugsoverlast;
- Dit gevoel van onveiligheid in de buurt leidt tot een sterkere mate van vermijdingsgedrag dan de inschatting van de persoonlijke kans op slachtofferschap van criminaliteit;
- Men is in de verklaring van vermijdingsgedrag in 2016 - ten opzichte van 2014 - relatief meer gaan koersen op de inschatting van de aanwezigheid van diverse soorten criminaliteit in de buurt.

Politiecijfers

Naast de focus op de beleefde veiligheid onder inwoners zijn ook de beschikbare politiecijfers over geregistreerde criminaliteit en overlastmeldingen in het Oude Noorden (2010-2016) geanalyseerd.[3] Daarbij vielen de volgende zaken op:

- De criminaliteit in het Oude Noorden gaat verhoudingsgewijs vooral om vermogenscriminaliteit. Overall is een stabiele of dalende lijn te zien. Dit geldt echter niet voor het aantal diefstallen van (brom-, snor-) fietsen in de wijk, deze groeien de laatste jaren gestaag;
- De criminaliteit met een hoge impact op de beleving van de bevolking in het Oude Noorden wordt vooral gekenmerkt door geweld of (dreiging met) geweld en woninginbraak. Daarnaast is er sprake van een stabiele onderstroom van ondermijnende criminaliteit in de vorm van drugs- en wapenhandel zichtbaar in de politiecijfers over de wijk;
- De gemelde overlast in het Oude Noorden betreft vooral vernielingen, conflicten en (verder ongedefinieerde) overlast. Aannemelijk is dat het hierbij vooral overlast van (hang)jongeren betreft.

1 $Chi^2 = 5.998$ = significant bij p =.05

2 $Chi^2 = 2.201 \neq$ significant bij p =.05

3 Verschillen in de registratie tussen deze jaren zijn onderling vergelijkbaar gemaakt.

Visie van professionals
Er zijn acht professionals geïnterviewd die in hun dagelijks werk nauw bij het Oude Noorden zijn betrokken. In hun algemene beleving is het Oude Noorden een wijk in verandering; cultureel zeer divers en een prettige wijk om in te wonen. De professionals signaleren drie typen problemen in de wijk: (I) structurele problematiek van armoede en opvoedingsproblematiek, (II) overlast gerelateerde problematiek en (III) ondermijnende criminaliteit. De laatste twee problemen clusteren zich in de beleving van de professionals op de volgende hotspots in de wijk: (I) de Zwartjanstraat; (II) het Johan Idaplein; (III) de Zaagmolenstraat en (IV) de Zwaanshals.

Ook signaleerden de professionals verschillende uitdagingen in de samenwerking: (I) botsende belangen en doelstellingen; (II) ingrijpende organisatieveranderingen en (III) onderlinge relaties tussen professionals en de relaties die zij met burgers hebben. Op het terrein van de structurele, uitvoerende samenwerking is volgens alle betrokken professionals het nodige te winnen. De professionals noemden ook drie globale oplossingsrichtingen: (I) het toerusten van bewoners; (II) het activeren van bewoners en (III) het vergroten van de eigen beleidsinvloed.

Visie van buurtbewoners
Er zijn twintig diepte-interviews met buurtbewoners gehouden om een verscherpt beeld te vormen van de achterliggende oorzaken van de *verstoorde veiligheidsbeleving* in het Oude Noorden. In hun lezing van de wijk wordt door de buurtbewoners onevenredig veel aandacht op de diversiteit in de wijk gevestigd, gevolgd door armoede. De respondenten geven aan elkaar buiten het eigen straatje niet van gezicht te kennen, slechts oppervlakkig contact met buren te hebben en vooral ‘onbekende anderen’ op straat tegen te komen. Buurtbewoners groeten elkaar doorgaans wel, maar daar houdt het al snel op. Er heerst er een wederzijds oppervlakkig vertrouwen. Er is daarmee sprake van een hoge mate van publieke anonimiteit in het Oude Noorden, welke verder wordt gevoed door de hoge verhuismobiliteit. Veel buurtbewoners leven volgens de respondenten een teruggetrokken bestaan.

Daarnaast beschrijven buurtbewoners een duidelijke segregatie en een opkomende polarisatie tussen bevolkingsgroepen. Ook ervaart men de nodige discriminatie in de wijk. Men ontmoet, kent en begrijpt elkaar in het Oude Noorden maar zeer beperkt. Dit wordt versterkt door de komst van nieuwe, autochtone bewoners met andere verwachtingen en levensstijlen, bovenop de al zeer gemêleerde bewoners van het Oude Noorden. Toch zijn er ook positieve aanknopingspunten. Sommige respondenten benoemen dat er veel in de wijk wordt georganiseerd. Buurtbewoners zien in sommige buurten wel naar elkaar om, pakken zaken onderling op en kaarten problemen gezamenlijk aan bij de daarvoor bestemde instanties. Dit sociale kapitaal lijkt vooral aanwezig bij ‘de autochtone nieuwkomers’ in de wijk.

Kijkend naar de gevoelens van onveiligheid valt op dat men zich in het Oude Noorden vooral in de avonduren en ’s nachts onveilig zegt te voelen. Men beschrijft duidelijk vermijdingsgedrag en het nemen van preventieve maatregelen. Hiermee ontstaat een plausibele uitleg voor de ervaren lage angst voor persoonlijk slachtofferschap: men anticipeert op het risico van criminaliteit en zegt daarnaast te wennen aan de diverse grootstedelijke problematiek. De aangetroffen alertheid voor criminaliteit wordt verder gevoed door onderlinge ‘crime talk’ en mediaberichten over criminaliteit, zowel specifiek in het Oude Noorden als breder in de Nederlandse samenleving. Concreet menen de respondenten dat er drugshandel en woninginbraak in het Oude Noorden plaatsvindt. Daarnaast concentreert men zich in de beleving op een veelvoud aan ervaren overlast: hangjongeren, spelende kinderen die tot laat op straat zijn, verkeer, zwerfvuil en geluidshinder. Wel zijn de respondenten heel duidelijk: de wijk is in hun ogen verbeterd, niet in de laatste plaats vanwege de aanpak van fysiek aanwezige (signalen van) problemen in de openbare ruimte.

De buurtbewoners noemen respectievelijk de volgende ‘hotspots’ in de wijk: de Zwaanhals, Zaagmolenstraat en Zwartjanstraat. Dit zijn dezelfde straten waar de professionals hun focus op legden. Opvallend is echter dat de buurtbewoners minder nadruk op de pleinen en meer nadruk op de Bergweg legden. Daar is in hun beleving sprake van verkeershinder door werkzaamheden,

verkeersoverlast door hardrijdend verkeer en verloedering in de vorm van graffiti en vuil op straat. Deze vier hotspots worden door vrouwen in de avond- en nachturen vermeden, omdat zij het gevoel hebben dat het daar dan onveilig is.

Conclusies

De in het Oude Noorden aangetroffen verstoorde veiligheidsbeleving is vooral van *intra persoonlijke aard*: het overgrote gedeelte van de achtergronden ligt immers in de hoge mate van diversiteit onder de buurtbewoners en daaruit voortkomende, ervaren overlast. Voor de buurtbewoners heeft deze diversiteit een sterkere invloed op hun veiligheidsbeleving dan de betrokken professionals zich bewust van lijken te zijn. Deze diversiteit wordt vergezeld van een stevige mate van publieke anonimiteit.[4] In de beleving van de buurtbewoners leven zij kortweg vooral anoniem langs elkaar heen. Daarnaast is er in hun ogen sprake van een opkomende polarisatie tussen bevolkingsgroepen in het Oude Noorden: de aanwezige kloof wordt dieper en scherper ervaren.

Onder het gevoel van onveiligheid in de wijk ligt een veelvoud aan ervaren overlast als gevolg van de grote mate van diversiteit in de wijk. Naast zorgen en irritaties als gevolg van onderlinge diversiteit zijn ook zorgen over armoede in de wijk en meer algemene maatschappelijke zorgen van invloed op de verstoorde veiligheidsbeleving in het Oude Noorden. Ook krijgen buurtbewoners signalen van ondermijnende criminaliteit in de wijk. Al met al maakt het dat het Oude Noorden voor hen doorgaans als anoniem, verscheiden en niet per definitie veilig wordt ervaren.

Aanbevelingen

Er zijn een achttal aanbevelingen geformuleerd waarlangs burgers en betrokken professionals gezamenlijk de huidige situatie in het Oude Noorden kunnen aanpakken:

1. Neem ‘superdiversiteit’ als denkkader bij het Oude Noorden en haar problematiek;
2. Wees bewust van de neveneffecten die ‘social re-engineering’ met zich meebrengt;
3. Ga de beleefde opkomst van polarisatie en verdeeldheid waar mogelijk tegen;
4. Probeer – na onderzoek naar behoeften van buurtbewoners – op buurtniveau de publieke anonimiteit te doorbreken wanneer deze sterk problematisch is;
5. Zet integraal in op de zichtbare bestrijding van problemen op de hotspots in de wijk;
6. Blijf onverminderd inzetten op of intensiveer het zichtbaar terugdringen van overlast;
7. Heb oog voor de “maatschappelijke angels” van geweld en woninginbraak bij overheidscommunicatie over deze vormen van criminaliteit;
8. Besteed bijzondere aandacht aan de integrale bestrijding van ondermijnende criminaliteit.

[4] Het in het dagelijks verkeer koersen op ‘niet meer dan fysieke signalen waarvan we een ‘normaliteit’ moeten aflezen en algemene stereotype categorisering om anderen sociaal te kunnen plaatsen’ (Blokland 2008:246).

Inleiding

Het Oude Noorden is een dynamische, Rotterdamse wijk. Er is sprake van een hoge mate van diversiteit onder de buurtbewoners, een hoge bevolkingsdichtheid, een meerderheid van de woningvoorraad is in bezit van woningcorporaties en er speelt relatief veel armoede onder de bewoners. In Nederland krijgen dit type stadsbuurten de afgelopen decennia de nodige aandacht, niet in de laatste plaats door de onevenredige hoeveelheid veiligheidsproblemen die zich er concentreren.

De afgelopen jaren is er door een samenwerkende groep professionals ook fors ingezet op de verbetering van het Oude Noorden. En dat heeft kennelijk zijn vruchten afgeworpen: professionals en bewoners ervaren doorgaans een duidelijke verbetering. Zo is de zichtbare criminaliteit en de verloedering grotendeels uit het straatbeeld verdwenen. Overall is er een stabiele of dalende lijn zichtbaar in de geregisteerde criminaliteit. *Objectief* gezien gaat het dus de goede kant op in het Oude Noorden. Maar in de veiligheidsbeleving van de buurtbewoners tekent zich een ander beeld af. De *subjectieve* veiligheid lijkt in de lokale veiligheidsmonitor van 2016 ten opzichte van 2014 een stuk negatiever te zijn geworden.

Een dergelijke tweedeling tussen objectieve en subjectieve veiligheid is een veelvoorkomend fenomeen en is zowel door de beleidspraktijk als de wetenschap veelvuldig besproken. Toch is dit voor alle partijen een lastig te vatten, en dus moeilijk uitlegbaar fenomeen (Pleysier 2011, Hale 1996). De uitleg en uitwegen vragen steeds om lokaal maatwerk, waarbij moet worden gezocht naar achtergronden van gevoelens van onveiligheid die binnen het bereik van de betrokken actoren liggen. Hierbij is – gezien de complexiteit van subjectieve veiligheid – een gezonde terughoudendheid op zijn plaats (Spithoven 2014). Dit onderzoek in opdacht van de gemeente Rotterdam richt zich dan ook op (I) een maatwerk analyse van de achtergonden van de negatievere veiligheidsbeleving onder inwoners van het Oude Noorden en (II) een realistische zoektocht naar mogelijkheden deze beleving positief te beinvloeden. De hoofdvraag bij het onderzoek luidt dan ook:

Wat is de aard en wat zijn de verklaringen voor de verstoorde veiligheidsbeleving van bewoners in het Oude Noorden en wat kunnen burgers en betrokken professionals gezamenlijk doen om deze situatie te verbeteren?

Wij beantwoordden deze onderzoeksvraag door allereerst een verdieping in de beschikbare statistieken over de veiligheid in het Oude Noorden uit te voeren. Daarbij keken we zowel naar de ontwikkeling van de objectieve als de subjectieve veiligheid. Vervolgens zijn we in gesprek gegaan met acht lokaal betrokken professionals uit verschillende organisaties. We zochten daarbij naar hun professionele visies op de wijk, de problemen die er spelen en mogelijkheden ter verbetering. Opvolgend spraken wij met twintig zo divers mogelijke buurtbewoners. In deze interviews gingen wij – aan de hand van ons wetenschappelijk inzicht in de complextiteit van onveiligheidsgevoelens – op zoek naar de achtergronden van de lokaal verstoorde veiligheidsbeleving. Na het opmaken van de conclusies, werd een op maat gemaakt beleidsadvies geformuleerd, waarbij wij putten uit de internationale inzichten rondom het bestrijden van gevoelens van onveiligheid en aanverwante themas.

In dit rapport bespreken we achtereenvolgend in de volgende hoofdstukken:

1. De ontwikkeling van de veiligheidsbeleving van bewoners van het Oude Noorden;
2. De ontwikkeling van de geregistreerde criminaliteit;
3. De visies van de betrokken professionals;
4. De beleving van de buurtbewoners;
5. De conclusie als antwoord op de onderzoeksvraag;
6. Een realistisch beleidsadvies.

1. Ontwikkeling van de veiligheids-beleving

In dit hoofdstuk bekijken we de ontwikkelingen in de gemeten veiligheidsbeleving voor het Oude Noorden. We analyseren het verschil tussen vergelijkbare items uit de twee meest recente metingen van de lokale veiligheidsmonitor van de gemeente Rotterdam (2014 & 2016). We gaan daarbij op zoek naar aanknopingspunten waar de stijging van onveiligheidsgevoelens in de buurt binnen het Oude Noorden vandaan komen.

1.1 'Verstoorde veiligheidsbeleving' in het Oude Noorden

Wanneer we kijken naar de verdelingen voor de eerste verkennende vragen over onveiligheidsgevoelens ontstaat het volgende beeld (fig. 1):

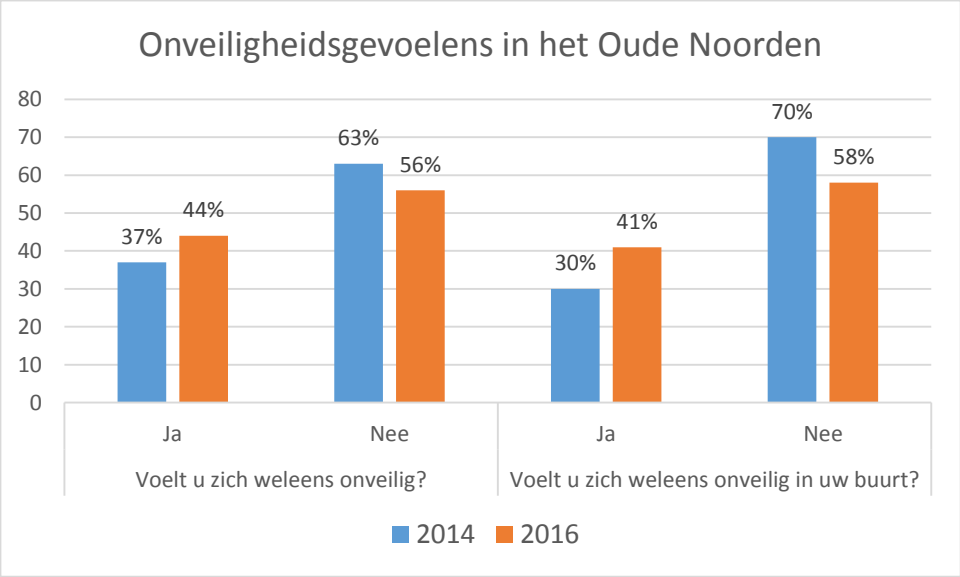

Fig. 1 – Eerste verkennende vragen onveiligheidsgevoelens

Duidelijk is dat er zowel in de algemene categorie (*Voelt u zich weleens onveilig?*) als in de buurtspecifieke categorie (*Voelt u zich weleens onveilig in uw buurt?*) in eerste opzicht sprake is van een toename van onveiligheidsgevoelens. Voor het algemene gevoel van onveiligheid is de stijging van gerapporteerde gevoelens van onveiligheid in 2016 ten opzichte van 2014 echter *niet* significant en berust het gemeten verschil in percentages dus op meetfouten of toeval.[5]

Dit brengt ons direct op een aandachtspunt voor de gehele veiligheidsindex van de gemeente Rotterdam. Ons is opgevallen dat er vooral wordt gekoerst op percentuele verschillen, maar hierbij bestaat het risico dat men ingrijpende beleidsaanpassingen of –inspanningen baseerd op verschillen die het gevolg van meetfouten en toeval kunnen zijn. Het is gepast deze verschillen op significantie te toetsen, alvorens problemen en aandachtsgebieden te benoemen.

Voor het buurtniveau is de stijging van het gevoel van onveiligheid wel *significant,* dit gemeten verschil is daarmee een reflectie van een daadwerkelijk onder buurtbewoners aanwezig verschil.[6] Hiermee is er op buurtniveau in het Oude Noorden sprake van wat wij noemen *verstoorde veiligheidsbeleving:* Een significant negatievere veiligheidsbeleving van buurtbewoners, in vergelijking met dezelfde buurt op een eerder meetmoment. Met de statistische significantie van dit verschil tussen de meetmomenten voor het Oude Noorden in 2014 en 2016 is verdiepend onderzoek naar de aard en achtergronden van de daadwerkelijk verstoorde veiligheidsbeleving zinvol (zie Spithoven 2017).

[5] $Chi^2 = 2.201 \neq$ niet significant bij p =.05.
[6] $Chi^2 = 5.998$ = significant bij p =.05.

1.2 Op zoek naar achtergronden…

Wanneer we verder zoeken naar mogelijke achterliggende achtergronden van de onveiligheidsbeleving zien we dat er tussen de vragenlijst van 2014 en 2016 grote verschillen bestaan. De vragenlijst van 2014 biedt een relatief diepgaander zicht omdat er meer specifieke indicatoren en open vragen zijn gesteld.

Een open vraag naar oorzaken…

Een open vraag die veel inzicht biedt in de achtergronden van het onveilighiedsgevoel is de vraag: *'Kunt u aangeven waardoor u zich onveilig voelt in uw buurt?'* zoals deze in 2014 ook aan respondenten uit het Oude Noorden is voorgelegd. Het gevoel van onveiligheid in de buurt wordt - in de uitleg van respondenten – met grote afstand verklaard door: (I) aanwezigheid van groepen jongeren, respectievelijk gevolgd door (II) drugsgebruikers, (III) criminaliteit; (IV) donkere plekken; (V) normvervaging en (VI) zwerfvuil).

Inschatting van de frequentie van criminaliteit

De respondenten zijn in beide jaren gevraagd de frequentie van verschillende typen criminaliteit in te schatten. Wanneer de verschillen tussen de inschattingen van de frequentie van criminaliteit in de buurt voor 2014 en 2016 tegen elkaar worden afgezet, dan is duidelijk dat de inwoners van het Oude Noorden de frequentie van criminaliteit in hun buurt in 2016 groter inschatten. Deze verschillen tussen de scores van 2016 en 2016 zijn significant voor de inschatting van de frequentie van (I) geweldsdelicten, (II) bedreiging en (III) fietsendiefstal. De overige verschillen zijn niet significant.

Vermijdingsgedrag

Hoewel verschillen in percentages in eerste opzicht lijken aan te tonen dat er relatief meer vermijdingsgedrag in 2016 werd gerapporteerd dan in 2014 het geval was, was geen van deze verschillen ook statistisch significant. In 2016 is het gerapporteerde vermijdingsgedrag in het Oude Noorden ten opzichte van 2014 onveranderd gebleven.

Inschattingen persoonlijke kans op slachtofferschap

Er zijn tussen 2014 en 2016 duidelijke verschillen zichtbaar voor de inschattingen van de eigen kans op slachtofferschap in het Oude Noorden. Men is voor (I) mishandeling, (II) zakkenrollerij en (III) inbraak in de eigen woning een significant grotere kans op persoonlijk slachtofferschap gaan inschatten. Het verschil tussen 2014 en 2016 is het sterkst voor de inschatting van de kans op inbraak in de eigen woning.

Verloedering

Tussen 2014 en 2016 zijn de verschillen in de percentages in eerste opzicht opnieuw vrij duidelijk. Nadere analyse wees echter uit dat geen van de verschillen in de beleefde verloedering in het Oude Noorden tussen 2014 en 2016 ook significant was. De beleefde verloerdering in het Oude Noorden is dus tussen 2014 en 2016 onvervanderd gebleven.

Drugsoverlast

Ten opzichte van 2014 zijn bewoners van het Oude Noorden *significant* meer overlast van handel in drugs op straat en heen- en weer geloop van drugsverslaafden gaan ervaren. Dit was opmerkelijk genoeg niet het geval voor de algemene beleving van drugsoverlast.

Jongerenoverlast

Opnieuw lijkt er in 2016 ten opzichte van 2014 in het Oude Noorden sprake van meer beleefde jeugoverlast op alle gemeten varianten wanneer we ons op percentages baseren. Nadere analyse wees echter uit dat alleen de beleefde overlast van samenscholing van jongeren bij coffeeshops/cafés ook significant is toegenomen. Overall is daarmee de ervaren jongerenoverlast tussen 2014 en 2016 onveranderd gebleven.

We vatten de ontwikkelingen in de gemeten, potentiële achtergronden van de veiligheidsbeleving in het Oude Noorden puntsgewijs samen:

- In 2014 werden groepen jongeren *onevenredig vaak* door bewoners uit het Oude Noorden als oorzaak van hun gevoelens van onveiligheid genoemd;
- Ten opzichte van 2014 zijn de inwoners van het Oude Noorden in 2016 een hogere frequentie van (I) geweldsdelicten, (II) bedreiging en (III) fietsendiefstal in hun buurt gaan inschatten;
- Ten opzichte van 2014 is de beleefde overlast van jongeren onder de inwoners van het Oude Noorden in 2016 nagenoeg onveranderd gebleven;
- Ten opzichte van 2014 zijn de inwoners van het Oude Noorden in 2016 dezelfde hoeveelheid vermijdingsgedrag blijven rapporteren;
- Ten opzichte van 2014 zijn de inwoners van het Oude Noorden in 2016 een hogere kans op persoonlijk slachtofferschap van (I) woninginbraak; (II) zakkenrollerij en (III) mishandeling gaan inschatten;
- Ten opzichte van 2014 is de beleefde verloerdering in het Oude Noorden in 2016 onveranderd gebleven;
- Ten opzichte van 2014 zijn de inwoners van het Oude Noorden in 2016 meer overlast gaan ervaren van de handel van drugs op straat en heen- en weer geloop van drugsverslaafden.

In de volgende paragraaf zullen we deze achtergronden op hun gezamenlijke verklaringskracht voor het gevoel van onveiligheid op buurtniveau analyseren.

1.3 Achtergronden getest op hun verklaringskracht

Duidelijk is dat thema's als jongeren- en drugsoverlast, inschattingen van criminaliteit en verloedering de nodige impact hebben op de gemeten onveiligheidsgevoelens van buurtbewoners in het Oude Noorden. Deze thema's zijn elk met meerdere onderliggende vragen terug te vinden in de vragenlijsten voor 2014 en 2016. Omdat de betrouwbaarheid (cronbach's alpha's) van de verschillende achterliggende vragen per thema voldoende hoog waren (≥.70) en factoranalyse uitwees dat elke set indicatoren slechts één achterliggend concept meet, is er gebruik gemaakt van *structural equation modelling*voor de data van 2014 en 2016. [7] Op deze wijze is voor beide jaren een verklarend model voor het gevoel van onveiligheid op buurtniveau in het Oude Noorden opgesteld.

Het gevoel van onveiligheid in de buurt voor 2014 (fig. 2 op de volgende pagina) ontstondt voornamelijk door het ervaren van 'jongerenoverlast' en in de beleving sterk daarmee samenhangende 'drugsoverlast' en 'verloedering'. Het 'gevoel van onveiligheid in de buurt' leidt ook in sterkere mate tot 'vermijdingsgedrag' dan de 'inschatting van de kans van respondenten om persoonlijk slachtoffer van criminaliteit te worden'. Een zelfde beeld treedt op bij de analyse van het databestand voor 2016 (fig. 3 op de volgende pagina).

Op hoofdlijnen bleven de verklaringen voor het gevoel van onveiligheid in de buurt ongewijzigd. Wel zien we dat in 2016 ten opzichte van 2014:

- een sterkere invloed van 'jongerenoverlast' op het 'gevoel van onveiligheid in de buurt';
- een iets minder sterke invloed van 'drugoverlast' op het 'gevoel van onveiligheid in de buurt';
- een sterkere invloed van de 'inschatting van de frequentie van criminaliteit in de buurt' op de inschatting van de 'persoonlijke kans op slachtofferschap van criminaliteit';
- een sterkere invloed van de 'inschatting van de persoonlijke kans op slachtofferschap' van criminaliteit op 'vermijdingsgedrag'.

[7] Gestandardiseerde coefficienten, method = mlmv.

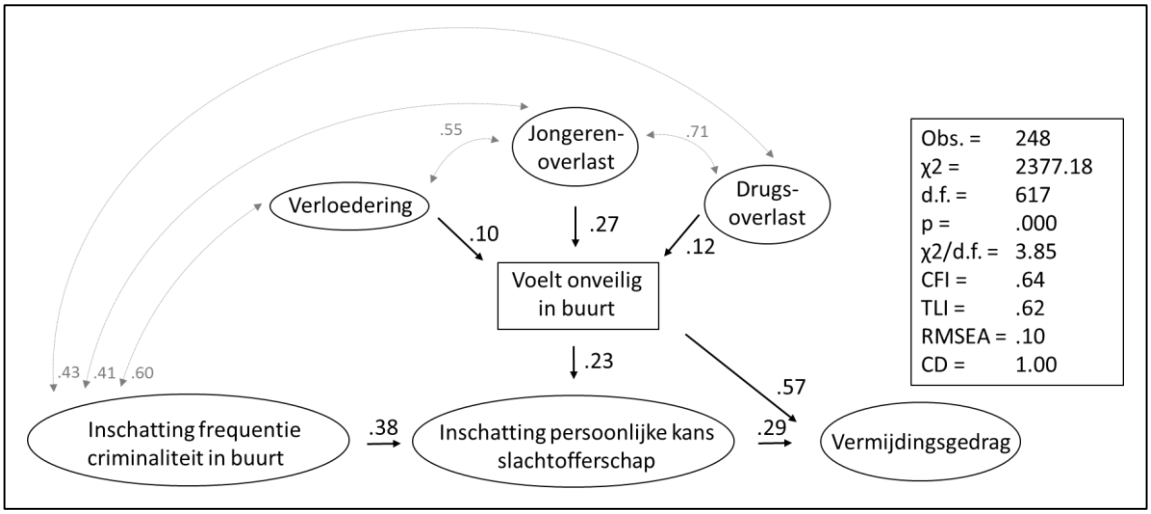

Fig. 2 – Verklarend model onveiligheidsgevoelens in de buurt het Oude Noorden 2014

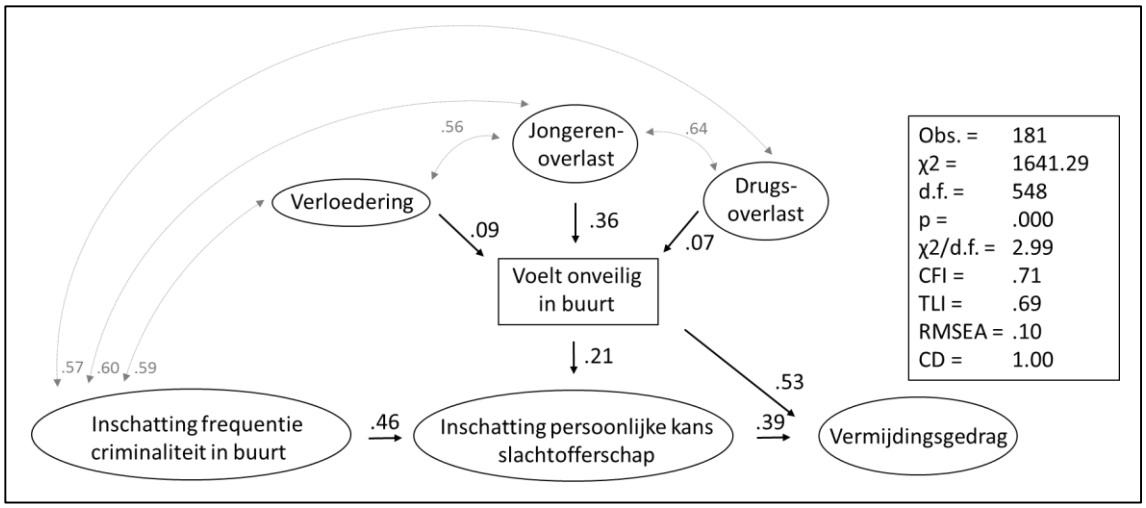

Fig. 3 – Verklarend model onveiligheidsgevoelens in de buurt het Oude Noorden 2016

1.4 Tussenconclusie ontwikkeling van de veiligheidsbeleving

We sommen de inzichten uit onze analyse van de databestanden nu puntsgewijs op:

- Het gevoel van onveiligheid in de buurt - onder respondenten uit het Oude Noorden – wordt zowel voor 2014 als 2016 vooral verklaard door het ervaren van een veelvoud aan overlast in de vorm van - respectievelijk - jongerenoverlast, verloedering en drugsoverlast.
- Dit gevoel van onveiligheid in de buurt – voornamelijk op basis van deze vormen van ervaren overlast - leidt tot een sterkere mate van vermijdingsgedrag dan de inschatting van de persoonlijke kans op slachtofferschap van criminaliteit dat doet.
- Men is in de verklaring van het vermijdingsgedrag in 2016 - ten opzichte van 2014 - relatief meer gaan koersen op de inschatting van de aanwezigheid van criminaliteit in de buurt.

In het volgende hoofdstuk zoeken wij naar inzichten in de ontwikkeling van de criminaliteit in het Oude Noorden om daar eventuele aanknopingspunten voor de verklaring van de ‘verstoorde veiligheidsbeleving’ in te vinden.

2. Ontwikkeling van de criminaliteit 2010-2016

In dit hoofdstuk analyseren wij de beschikbare databestanden rondom de ontwikkeling van de geregisteerde misdaad in het Oude Noorden. Onder een misdaad wordt 'een voorval met de classificatie van een misdrijf waaraan een persoon hangt met de rol van verdachte, aangever of slachtoffer in Basisvoorziening Handhaving (BVH)' van de politie verstaan. Om de ontwikkeling in de geregistreerde criminaliteit voor de jaren 2010-2016 te analyseren zijn verschillen in de databestanden onderling vergelijkbaar gemaakt.[8] We verkennen allereerst de ontwikkeling van het totaal aantal misdrijven in het Oude Noorden, zoomen daarna in op de ontwikkeling van misdrijven met een hoge maatschappelijke impact en kijken vervolgens naar de ontwikkeling van hinderlijke misdrijven.

2.1 Ontwikkeling van de totale criminaliteit

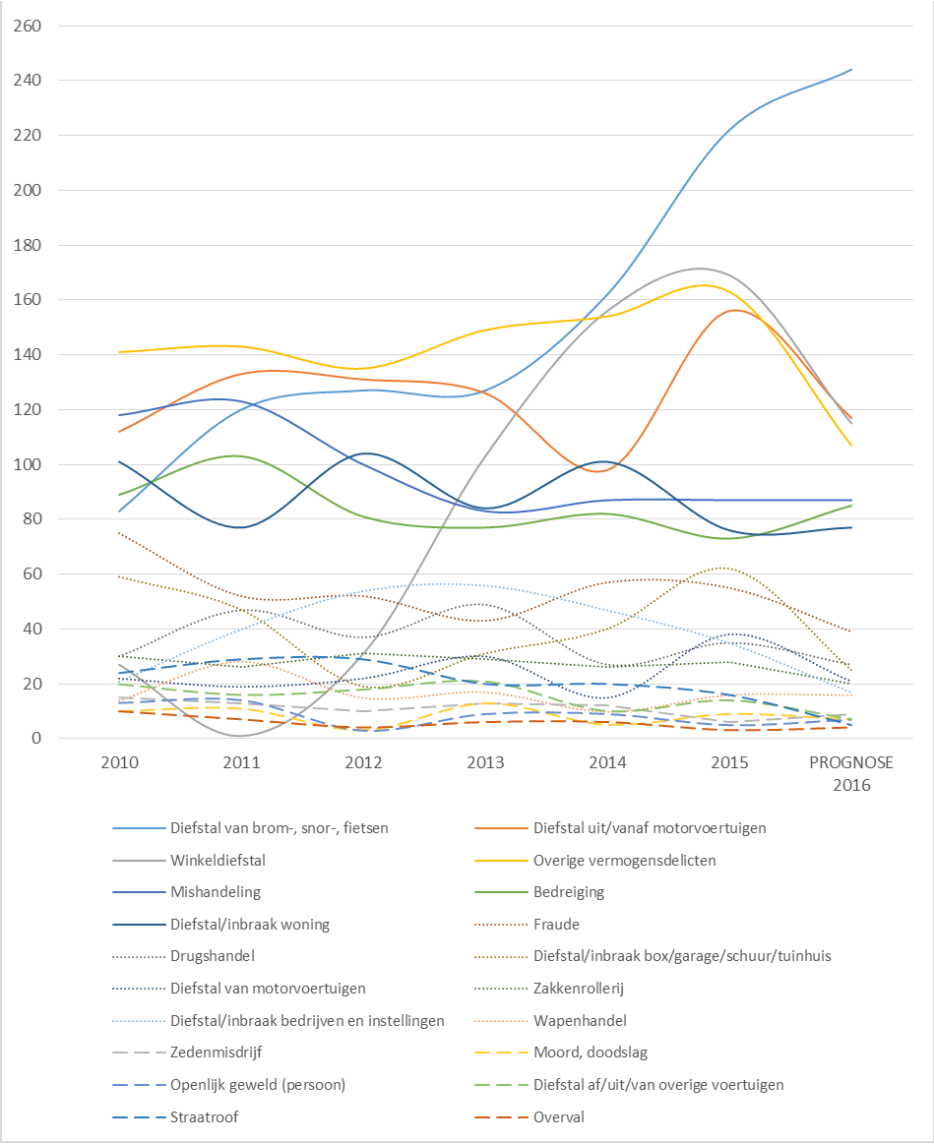

Fig. 4 – Ontwikkeling misdrijven* in het Oude Noorden 2010-2016

** een voorval met de classificatie van een misdrijf waaraan een persoon hangt met de rol van verdachte, aangever of slachtoffer in Basisvoorziening Handhaving (BVH)*

[8] De beschikbare data liep van januari 2010 tot en met september 2016. De prognose voor 2016 is tot stand gekomen door de beschikbare cijfers van januari 2016 tot en met september 2016 – per type misdaad - te vermenigvuldigen met de gemiddelde ontwikkeling in de maanden oktober, november en december van 2010 tot en met 2015.

Wanneer we naar de ontwikkeling van het totaal aantal geregistreerde misdrijven in het Oude Noorden tussen 2010 en 2016 (fig. 4) kijken, dan tekent zich overall een **stabiele of dalende lijn** af. Dit is met uitzondering van het aantal (brom-, snor-) fietsendiefstallen. Deze misdrijven laten vanaf 2010 een haast continue groei laat zien, met een afvlakking tussen de jaren 2013 en 2014. Dit zal zeer waarschijnlijk het gevolg zijn van een zogenaamd registratieeffect: een meer accurate registratie van deze misdrijven als gevolg van een verhoogde maatschappelijke en/of institutionele aandacht.

Wanneer we onderscheid maken in de omvang van de typen misdrijven dan zien we dat:

- dat de *kopgroep* wordt gevormd door *vermogensmisdrijven*: diefstal van (brom-, snor-) fietsen en diefstal uit/vanaf motorvoertuigen; winkeldiefstal en overige vermogensdelicten. Hoewel de laatste drie vormen van misdaad een duidelijk dalende trend laten zien, is dat niet het geval voor diefstal van (brom-, snor-) fietsen. Daarnaast zijn de winkeldiefstallen ten opzichte van 2010 meer dan verdubbeld.

- de *middenklasse* wordt gevormd door (dreiging met) *geweld* en *woninginbraken*;

- de *onderklasse* is meer divers van aard en een mix betreft van *vermogensmisdrijven* (diefstal uit of inbraak in particuliere bijgebouwen en bedrijven of instellingen; diefstal van motorvoertuigen en zakkenrollerij), maar ook *ondermijnende criminaliteit* als fraude; drugs- en wapenhandel;

- de *restcategorie* wordt gevormd door de *zwaardere geweldscriminaliteit* (zedenmisdrijven, moord/doodslag, straatroof en overvallen) in combinatie met openlijk geweld en diefstal af, uit of van overige voertuigen.

In de beleving van burgers zijn echter niet alle type misdrijven hetzelfde. Burgers zijn vooral gevoelig voor woninginbraak en (zware) geweldsdelicten (Farrall, Jackson & Grey 2009). Wanneer men het idee heeft dat deze type misdrijven in de nabije omgeving voorkomen, dan geeft dat burgers een sterk negatief gevoel. Daarom zoomen we verder op dit type misdrijven in het Oude Noorden in.

2.2 Ontwikkeling van de criminaliteit met een hoge maatschappelijke impact

Het Oude Noorden kent een duidelijke *bovenstroom* van de volgende misdrijven met een hoge impact op de beleving van de bevolking (fig. 5, op volgende pagina):

- Hoewel het aantal *mishandelingen* (lichtblauwe lijn) in het Oude Noorden - ten opzichte van 2010 en 2011 – de afgelopen jaren duidelijk zijn gedaald, blijft dit het meest voorkomende type misdaad met een hoge impact op de beleving van bewoners in het Oude Noorden (tussen 2010 en 2016 op jaarbasis gemiddeld zes per duizend inwoners);
- Daarbij worden mishandelingen op de voet gevolgd door *bedreigingen* (oranje lijn), welke een meer schommelende beweging laten zien (tussen 2010 en 2016 op jaarbasis gemiddeld vijf per duizend inwoners);
- *Diefstal uit of inbraak van de woning* (grijze lijn) kent ook een schommelende beweging in het Oude Noorden, maar de verschillen tussen de jaren zijn hierbij groter (tussen 2010 en 2016 op jaarbasis gemiddeld vijf per duizend inwoners).

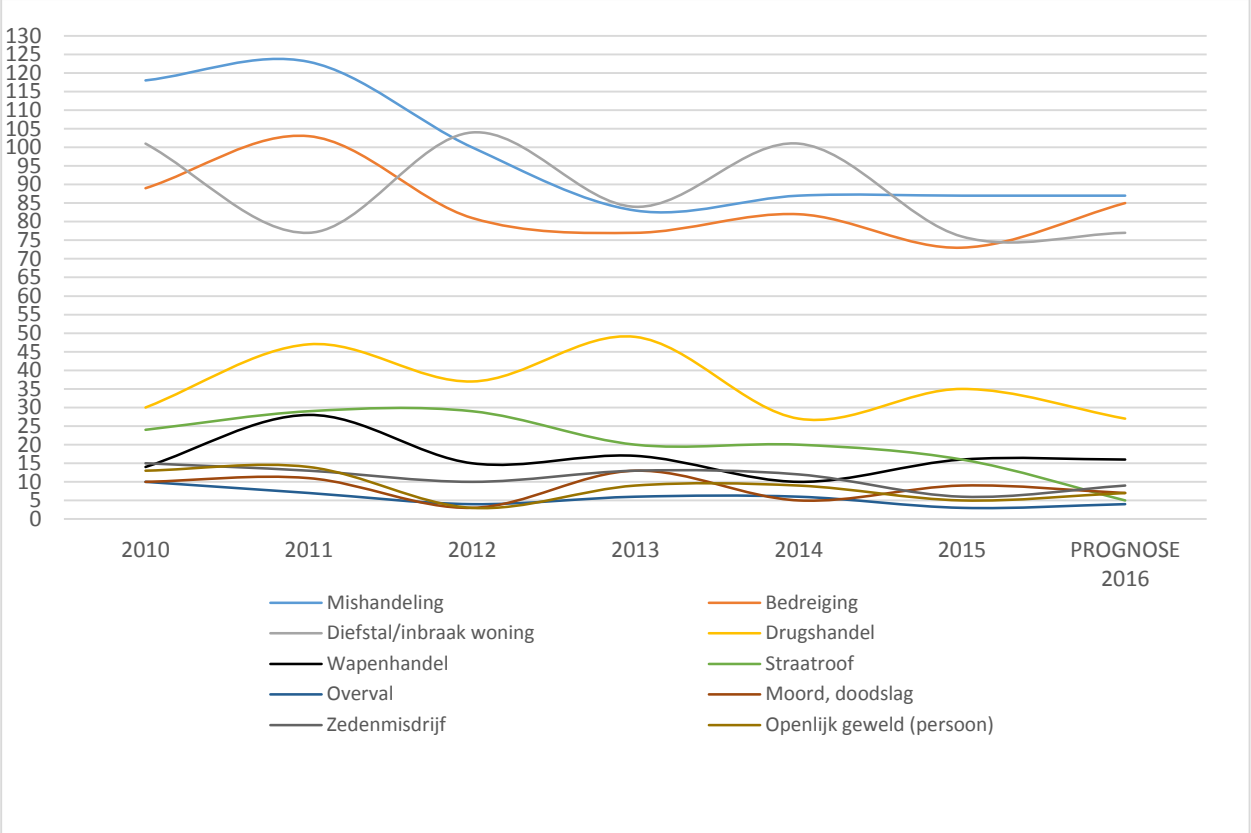

Fig. 5 - Ontwikkeling misdrijven* in het Oude Noorden met een hoge impact op de beleving van burgers 2010-2016

** een voorval met de classificatie van een misdrijf waaraan een persoon hangt met de rol van verdachte, aangever of slachtoffer in Basisvoorziening Handhaving (BVH)*

Daarnaast kent het Oude Noorden een vrij stabiele *onderstroom* van de volgende misdrijven met een hoge impact op de beleving van de bevolking:

- Er is een sterke schommelbeweging van *drugshandel* (gele lijn) zichtbaar (tussen 2010 en 2016 op jaarbasis gemiddeld twee per duizend inwoners);
- Niet onwaarschijnlijk is dat deze samenhangt met de *wapenhandel* (zwarte lijn) in het Oude Noorden (tussen 2010 en 2016 op jaarbasis gemiddeld één per duizend inwoners);
- Het aantal zedenmisdrijven (grijze lijn) is over de jaren nagenoeg stabiel (tussen 2010 en 2016 op jaarbasis gemiddeld één per duizend inwoners);
- De *straatroven* (groene lijn) laten over de jaren een duidelijke, dalende trend zien (tussen 2010 en 2016 op jaarbasis gemiddeld één per duizend inwoners).

Vervolgens is er nog een vrij stabiele *restcategorie* van zeer weinig voorkomende misdrijven, maar deze categorie hebben wel een zeer sterke impact op de beleving van de bevolking:

- Overvallen (donker blauwe lijn, tussen 2010 en 2016 op jaarbasis gemiddeld één per vijfhonderd inwoners);
- Moord/doodslag (rode lijn, tussen 2010 en 2016 op jaarbasis gemiddeld één per vijfhonderd inwoners);
- Openlijk geweld (bruine lijn, tussen 2010 en 2016 op jaarbasis gemiddeld één per vijfhonderd inwoners).

2.3 Ontwikkeling van de hinderlijke criminaliteit

Naast de criminaliteit met een sterke impact op de beleving van buurtbewoners, heeft ook hinderlijke criminaliteit de nodige invloed op de veiligheidsbeleving van bewoners (fig. 6). Dit werd al eerder zichtbaar in de verklarende modellen voor het onveiligheidsgevoel op buurtniveau.

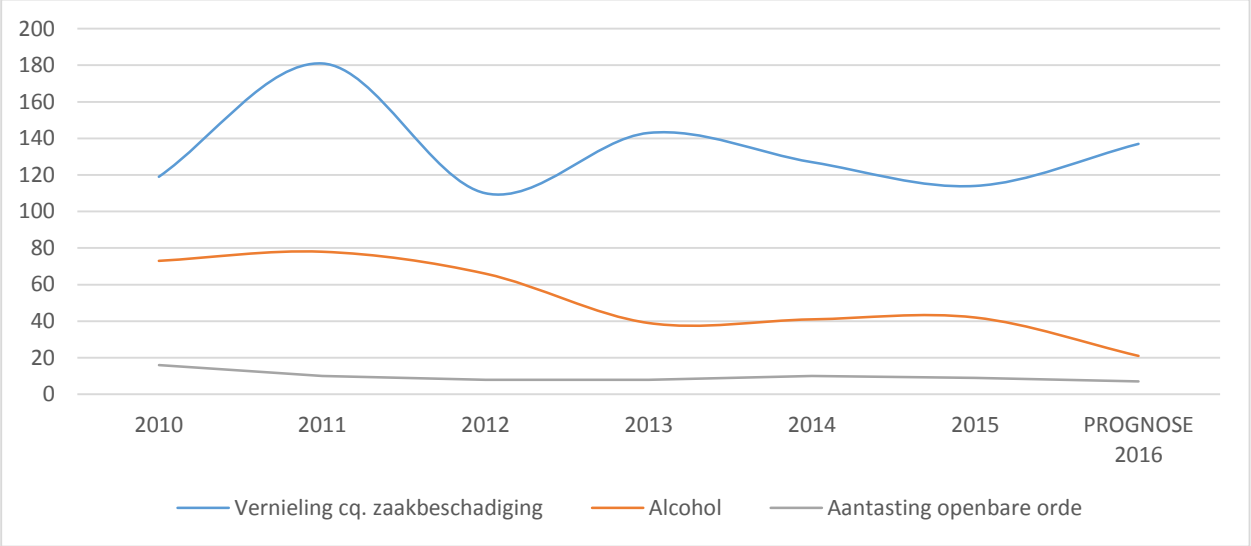

Fig. 6 - Ontwikkeling misdrijven* in het Oude Noorden met een hoge impact op de beleving van burgers 2010-2016

Het aantal vernielingen cq. zaakbeschadigingen in het Oude Noorden is tussen 2010 en 2016 schommelend maar relatief hoog te noemen. Openbaar dronkenschap (alcohol) laat een dalende trend zien en aantasting openbare orde is relatief stabiel en weinig frequent.

2.4 Tussenconclusies ontwikkeling van de criminaliteit in het Oude Noorden 2010-2016

Bij onze analyse van de geregistreerde criminaliteit en de ontwikkeling ervan ontstonden de volgende inzichten:

- De criminaliteit in het Oude Noorden gaat verhoudingsgewijs vooral om vermogenscriminaliteit. Het aantal diefstallen van (brom-, snor-) fietsen in de wijk groeit de laatste jaren gestaag. Hoewel de winkeldiefstallen over de laatste jaren een dalende trend laten zien, zijn deze over tien jaar tijd meer dan verdubbeld;
- De criminaliteit met een hoge impact op de beleving van de bevolking in het Oude Noorden wordt vooral gekenmerkt door geweld of dreiging met geweld en woninginbraak. Daarnaast is er sprake van een stabiele onderstroom van ondermijnende criminaliteit in de vorm van drugs- en wapenhandel in de wijk. Ook is de restcategorie met relatief weinig voorkomende, zware geweldsmisdrijven vrij stabiel in de wijk vertegenwoordigd;
- De hinderlijke criminaliteit is relatief sterk aanwezig in de wijk.

In het volgende hoofdstuk geven we een reflectie van onze interviews met acht professionals die in hun dagelijks werk intensief met het Oude Noorden begaan zijn.

3. Professionele visies op het Oude Noorden

De acht geïnterviewde professionalskrijgen in hun dagelijks werk - via burgers, partners en hun eigen observaties - verschillende signalen uit de wijk.[9] Met deze signalen kunnen zij een goed beeld van het Oude Noorden schetsen. We hebben gesprekken met verschillende professionals gevoerd over de veiligheidssituatie in het Oude Noorden. Samen met deze professionals zij wij op zoek gegaan naar hun kennis, opvattingen, visies en ervaringen in het Oude Noorden. In dit hoofdstuk worden de rode draden van die gesprekken uiteengezet. We doen dit langs vier thema's: (I) de algemene indruk van professionals over het Oude Noorden, (II) de problematiek die zij identificeren, (III) de oplossingsrichtingen die zij daarvoor aandragen en tot slot (IV) een verkenning van hoe de samenwerking onder professionals verloopt.

3.1 Algemene indruk

Wij vroegen de professionals allereerst naar hun algemene indruk van het Oude Noorden. Uit de analyse werd duidelijk dat de algemene indruk van professionals op het Oude Noorden kan worden omschreven op basis van drie kenmerken: (I) een wijk in verandering; (II) een diverse wijk en ten slotte (III) een prettige wijk. Deze drie beschrijvingen zullen nu afzonderlijk worden toegelicht.

3.1.1 Een wijk in verandering

Alle professionals benoemden dat het Oude Noorden de afgelopen jaren een enorme verandering heeft doorgemaakt. Die verandering werd zichtbaar in de fysieke kwaliteit van delen van de wijk waarin is geïnvesteerd in de vorm van nieuwbouwwoningen, opgeknapte woningen en het aanpakken van verloederde straten. Hierdoor is het Oude Noorden volgens de professionals aantrekkelijk geworden voor jonge gezinnen. Deze gezinnen komen volgens hen voornamelijk van buiten Rotterdam en bestaan met name uit hoger opgeleiden. Dit brengt volgens sommige professionals een nieuwe, positieve dynamiek in de wijk:

P_3: Dat trekt nieuwe mensen aan. Dat is natuurlijk ook een stukje veiligheid. Hoe meer huizen ook gericht zijn op gezinnen, hoe meer koopwoningen bijvoorbeeld, hoe meer koopkracht in de wijk en hoe meer leuke winkeltjes er komen. Dat lift de wijk wel op.

De professionals benoemen dat de renovatie van de wijk ervoor heeft gezorgd dat het Oude Noorden 'hip' is geworden, nieuwe bewoners aantrekt en een stuk leefbaarder is dan voorheen. De wijk is er volgens de professionals dan ook een stuk op vooruit gegaan en dat merken ze vooral aan het straatbeeld. Verloederde straten zijn bruisende straten geworden waar men weer kan 'leven'. Toch kent de renovatie van de wijk ook een keerzijde. De nieuwe bewoners – met veelal een autochtone afkomst en een hogere sociaaleconomische status – hebben een andere leefstijl dan de oorspronkelijke bewoners van het Oude Noorden. Dit leidt geregeld tot spanningen tussen 'oude' en 'nieuwe' buurtbewoners. Volgens de professionals hebben nieuwe bewoners andere normen en waarden en andere verwachtingen dan de oorspronkelijke bewoners van het Oude Noorden:

P_8: We hebben hier kluswoningen, dat zijn mensen die komen van buiten de stad. Die hebben een bepaald beeld en die komen dan hier in het Oude Noorden, ja daar gaan dingen toch net even anders. Er is altijd wat hier, je hebt altijd beweging, als je dat niet gewend bent dan kan ik me voorstellen van dit is toch niet mijn stekkie, maar het heeft ook wel wat natuurlijk.

In de beleving van de professional liggen diepere culturele en sociaaleconomische verschillen aan de basis van de verschillende ervaringen van buurtbewoners. Dit brengt ons op het tweede kenmerk: het Oude Noorden is volgens de professionals een diverse wijk.

3.1.2 Diversiteit in de wijk

Professionals stellen haast unaniem dat er sprake is van een *meerderheid van minderheden* in het Oude Noorden. Dit brengt volgens de professionals kleur in de wijk:

[9] Omwille van het voorkomen van de mogelijkheid tot indirecte identificatie worden geen nadere details over de functie-, taakomschrijvingen en organisaties van deze professionals bekend gemaakt. Alle professionals is immers een anonieme verwerking van hun interview toegezegd.

P_4: Kleurrijk, passie en elke dag weer iets nieuws. Multicultureel, dat is het fijne van het Oude Noorden. Ik heb hier verschillende groepen, je ziet van alles, Nederlanders, Marokkanen, Surinamers, van alles. Dat is ook het mooie vind ik.

De culturele diversiteit in het Oude Noorden wordt door de professionals vooral gezien als een verrijking van de wijk. Hoewel de aanwezigheid van verschillende culturen bijdraagt aan kleur en passie in de wijk, is deze diversiteit volgens professionals ook een belangrijke oorzaak voor spanningen in de wijk. Zo is er in de beleving van de professionals sprake van een sterke segregatie. De professionals onderstrepen steevast dat burgers met dezelfde culturele en etnische achtergronden elkaar opzoeken en dat verschillende bevolkingsgroepen haast niet mengen. Maar de sociale samenhang en betrokkenheid binnen de subgroepen zelf is zeer sterk:

P_8: Iedereen doet het op zijn eigen manier en dat zijn echt blokken bij elkaar – de Turkse en Marokkaanse gemeenschappen bijvoorbeeld – dat mixt moeilijk. De Marokkaanse gemeenschap bijvoorbeeld is heel hecht, ons-kent-ons, vaak familie ook. Dus ja, dan is het niet nodig om daarbuiten te zoeken.

De culturele diversiteit en de sociale controle binnen de eigen culturele subgroepen, leiden volgens sommige professionals tot wederzijds onbegrip tussen de verschillende bevolkingsgroepen in het Oude Noorden:

P_2: Ja, er is wel onbegrip naar elkaar. Zeker in de zomer dan zijn ze <kinderen met een migratieachtergrond> buiten zolang het licht is, terwijl Nederlandse kindertjes dan allang op bed liggen. Ja, dat gaat dan botsen, helemaal als de ramen openstaan. Dan is niet altijd iedereen even tolerant en begripvol. Er is wederzijds weinig begrip voor elkaar.

De verschillen tussen buurtbewoners zijn niet uitsluitend van culturele aard, maar hebben volgens de professionals ook te maken met verschillende leefstijlen en sociaaleconomische verschillen. Hoewel er sprake is van wederzijds onbegrip tussen bevolkingsgroepen, onderstrepen de professionals dat dit in de regel niet tot langdurige spanningen of uit de hand lopende ruzies leidt. Ondanks de culturele- en sociaaleconomische verschillen en verschillende leefstijlen, lijken buurtbewoners die verschillen tot op een zekere hoogte zelfs te waarderen. Dit brengt ons bij het laatste algemene kenmerk van het Oude Noorden: het is volgens de professionals een prettige wijk.

3.1.3. Een prettige wijk

Wanneer de professionals werd gevraagd naar hun algemene indruk van het Oude Noorden, vertelden zij al snel direct hoe zij de wijk van de afgelopen tien jaar tot aan nu enorm hebben zien verbeteren. Het Oude Noorden zien zij dan ook steeds meer als een prettige wijk. De al benoemde renovatie van de wijk heeft daar volgens de professionals een groot aandeel in gehad. Het straatbeeld is sterk verbetert door de nieuwbouwwoningen, kluswoningen en het opfleuren van de straten door meer groen:

P_7: Bijna iedereen ziet gewoon dat het beter is, we zijn er nog niet maar als je ziet waar we vandaan komen. De buitenruimtes worden ook aangepakt, je merkt dat er een positieve trend gaande is. De wijk is pertinent veranderd, vroeger waren er allemaal kraakpanden, dealpanden, het straatbeeld is gewoon ontzettend veranderd. Leuke winkeltjes, ja dat is niet te vergelijken.

Ook de diversiteit maakt dat het Oude Noorden volgens de professionals iets authentieks heeft: er is voor elk wat wils. Daarnaast benoemen de professionals dat de wijk er voor hun gevoel een stuk veiliger op is geworden. Verschillende vormen van criminaliteit – zoals drugshandel en -overlast en openbaar dronkenschap – zijn volgens hen niet meer zo aanwezig als voorheen. De professionals hebben het idee dat zij meer *grip* hebben gekregen op de problematiek die het Oude Noorden lang teisterde:

P_5: Er is toch meer controle en sowieso meer bemoeienis vanuit de gemeente. Ook dat er meer grip is op die huisjesmelkers, dat er meer zorg is voor de buitenruimte want de verloedering was toen heel erg hoor. Dat is nu stuk minder.

Ten slotte krijgen de professionals ook signalen dat ook buurtbewoners de wijk als prettig ervaren: Al met al hebben de professionals de indruk dat het Oude Noorden - over de lange termijn gezien - sterk is verbeterd.

3.2 Problematiek

Ondanks de overwegend positieve indruk die de professionals van de wijk hebben, signaleren zij de nodige problematiek in het Oude Noorden. De professionals schetsten drie typen problemen: (I) structurele problematiek van armoede en opvoedingsproblematiek; (II) overlast gerelateerde problematiek en tot slot (III) ondermijnende criminaliteit.

3.2.1 Structurele problematiek: armoede, opvoedingsproblematiek en hotspots

Het Oude Noorden wordt volgens de professionals geplaagd door een aantal structurele problemen. Als structurele problemen noemen de respondenten: *armoede, opvoedingsproblematiek* en meerdere, onderling verbonden problemen op *hotspots* in de wijk.

De professionals noemen de in de wijk aanwezige armoede als één van de grootste uitdagingen van het Oude Noorden:

P_7: Armoede, ja daar scoort het Oude Noorden wel echt hoog op ja. We hebben veel uitkeringsgerechtigden wonen. Dat komt ook door de woningen gewoon, die zijn goedkoper zeker die woningen van voor 1900.

De professionals wijzen erop dat het Oude Noorden in het verleden vooral aantrekkelijk is geweest voor gezinnen met een lage sociaaleconomische status. Het woonaanbod in het Oude Noorden – bestond voorheen dan ook voornamelijk uit sociale huurwoningen met een relatief lage huurprijs. Dit type armoede is in de beleving van de professionals nog steeds duidelijk terug te zien in het straatbeeld. Grote gezinnen wonen in relatief kleine woningen. De professionals noemen ook dat er sprake is van 'stille' armoede - armoede die niet direct zichtbaar is - omdat er niet mee te koop wordt gelopen:

P_4: Er zijn heel veel gezinnen waarvan ik weet dat ze moeilijk rondkomen. Stille armoede. Als je kijkt naar de voedselbank hoeveel mensen er komen. Dat zijn dan nog de bewoners die ervoor uit durven te komen dat ze het niet goed hebben. Maar er zijn heel veel bewoners die het niet willen laten merken dat ze het slecht hebben en dus niet gaan terwijl ze het wel nodig hebben.

Armoede is in de beleving van professionals dé onderliggende oorzaak van andere problemen. De professionals noemen dat armoede ervoor zorgt dat buurtbewoners zich terugtrekken achter de voordeur, zij zijn niet actief betrokken in de buurt omdat zij in de 'overleefstand' zitten:

P_5: Radeloosheid. Gewoon niet weten hoe ze uit de problemen moeten komen en dat zijn er veel: belast verleden zelf zijn opgegroeid bij psychiatrische ouders, zelf mishandeld zijn, hebben gezworven als asielzoeker. Mensen komen dan onvoldoende toe aan hun kinderen en dan krijg je probleemkinderen. Hechtingsproblemen, maar ook gewoon ontwikkeling in geweten, de schoolse dingen maar ook door de armoede een gebrek aan een zinvolle vrijetijdsbesteding. Ouders weten zelf ook niet zo goed hoe ze hun kind naar een hoger niveau kunnen tillen.

Dit brengt ons op een ander structureel probleem dat door veel professionals wordt benoemd: *opvoedingsproblematiek.* Ouders met een Niet-Westerse immigratieachtergrond hebben in de beleving van de professionals moeite om hun kinderen voldoende toe te rusten voor een leven in de huidige, Nederlandse samenleving:

P_4: Ik heb hier moeders die letterlijk met de handen in de haren zitten van wat moet ik met mijn zoon, ze weten dat hij in de handel zit van drugs, geldboetes heeft, er komen nota's binnen maar het wordt niet betaalt. Zo'n jongen is 21 jaar, moet ik dat dan nog steeds betalen? Of moet ik mijn zoon eruit gooien? Ik hoor regelmatig van 'wat moet ik?'. Soms is er een hulpvraag maar dan komen ze <de jongeren> zelf niet opdagen.

Deze opvoedingsproblematiek wordt volgens de professionals niet zozeer veroorzaakt door onkunde*,* maar vooral door *onmacht*. Het heeft volgens de professionals te maken het feit dat er

veel grote gezinnen zijn die in kleine woningen wonen. Hierdoor is er minder ruimte voor individuele opvoeding en door de beperkte ruimte zijn kinderen en jongeren veelal op straat te vinden.

Jongeren worden volgens de professionals geconfronteerd met twee lastig verenigbare werelden: enerzijds de culturele achtergrond van hun ouders en anderzijds de eisen die de Nederlandse samenleving aan hen stelt:

P_4: Als ik kijk naar de gezinnen van allochtone komaf, er is echt een hoop bagage. De opvoeding zoals zij dat doen is soms niet goed. *We leven in andere tijden* <nadruk>. Als je dat niet beseft, dan komt er een kloof tussen de kinderen en de ouders. Ze begrijpen elkaar niet. Dus ze gaan het buiten opzoeken. Ze nemen dingen over van anderen op straat. Eer en schaamte zit dan soms ook in de weg. Kijk voor een kind kan dat ook heel verwarrend zijn: school zegt dit, papa en mama zeggen dit en vrienden zeggen dat. Wie moet ik dan volgen?

De professionals wijzen erop dat de problemen rondom de opvoeding hun weerslag hebben op de ontwikkeling van jongeren. Zo signaleren zij jongeren met een laag zelfbeeld, antisociaal gedrag, een hoog percentage schooluitvallers, grote taalachterstand en soms zelfs signalen van radicalisering.

De professionals wijzen ten slotte op een aantal *hotspots* in de wijk waar volgens hen verschillende problemen zich al langere tijd concentreren. Uit de gesprekken met de professionals blijkt dat er consensus is over een top drie van hotspots: (I) de Zwartjanstraat, (II) het Johan Idaplein en (III) de Zaagmolenstraat. Deze locaties hebben volgens de professionals structureel te kampen met (jeugd)overlast, de handel in drugs, verloedering en ondermijnende criminaliteit. Ook (IV) de Zwaanshals wordt veelvuldig genoemd als hotspot, hoewel de professionals het met elkaar over eens zijn dat deze straat enorm is verbeterd sinds er nieuwe koopwoningen zijn gekomen:

P_3: De Zwaanshals was vroeger echt een no go area, illegale praktijken zoals prostitutie in kelders, belhuizen en wapens en weet ik veel wat. Nu zijn het hele leuke winkeltjes, dus een heel ander gevoel als tien jaar terug.

De genoemde structurele problemen van armoede, opvoedingsproblematiek en de concentratie van problemen op hotspots, vormen in de beleving van de professionals de achtergronden van de overlast en (ondermijnende) criminaliteit in het Oude Noorden.

3.2.2 Overlast-gerelateerde problematiek

In de beleving van de professionals is het aantal meldingen van overlast in het Oude Noorden de afgelopen tijd toegenomen. De veranderde samenstelling van de bevolking, de culturele diversiteit en wederzijds onbegrip zijn daar volgens hen de 'triggers' voor. De 'nieuwe autochtone' bewoners hebben volgens de professionals andere normen, waarden en standaarden. Ook is er veel ervaren geluidshinder binnenshuis:

P_7: Geluidsoverlast zit wel in de top drie ja (…) laminaat zonder ondervloer bijvoorbeeld. Je zit met grote gezinnen in een kleine woning en de groepen die onderling met elkaar leven hebben andere levensstijlen.

Volgens de professionals is de grootste ergernis van buurtbewoners echter overlast van jongeren die met name op binnenpleinen tot laat in de nacht luidruchtig aanwezig zijn:

P_8: We hebben wat pleinen: Johan Idaplein, Erasmusbuurt daar heb ik een school zitten daar is ook een plein die een verzamelpunt is van jeugd die wat overlast veroorzaken zoals vervuiling, geluidsoverlast met scootertjes en zo. Snellemanplein daar zit ook een sporthal, daar houden jongeren zich op. Het zijn pleinen, dus dat is logisch dat jongeren zich daar ontmoeten, maar ja ze zitten daar tot diep in de nacht.

Ook zouden de jongeren – in de beleving van buurtbewoners – zich schuldig maken aan de handel in drugs:

P_2: Ik hoor veel signalen over overlast van jeugd, dan gaat het over voetballen, geluidsoverlast, vuilnis laten slingeren, dealen, ja dat. Vooral overlast. Dan denk ik: je woont in de grote stad, er gebeuren dingen, tja. Het is maar wat je als overlast ervaart.

De professionals benadrukken dat de door burgers ervaren overlast zeer subjectief is en dat het daardoor ook lastig is aan te pakken.

3.2.3 Ondermijnende criminaliteit

Waar de criminaliteit in de beleving van de professionals voorheen meer zichtbaar was, lijkt de criminaliteit haast uit het zicht verdwenen. Toch wijzen de professionals erop dat dit volgens hen niet betekent dat het daarmee ook *echt* verdwenen is. De situatie is opmerkelijk verbeterd, maar de criminaliteit is volgens de hen niet zozeer verdwenen. Het is minder zichtbaar geworden:

P_8: Je ziet dat het weer van de buitenwereld naar de binnenwereld terugtrekt – vroeger was het open en bloot op straat – tja zij worden ook wijzer snap je, dus het is meer binnenshuis.

De verminderde zichtbaarheid van criminaliteit leidt ertoe dat de professionals signalen vanuit de wijk krijgen waarin vermoedens van criminaliteit door buurtbewoners worden uitgesproken. Volgens de professionals is de criminaliteit in de wijk - in de beleving van buurtbewoners - dan ook nog steeds een issue. Ondanks dat het meer achter gesloten deuren plaatsvindt. De professionals benoemden een aantal vormen van *ondermijnende* criminaliteit waarvan men weet of denkt dat het in de wijk aanwezig is. De handel in drugs springt daar volgens hen in uit. De verleidingen van materiële zaken en het snelle geld hebben volgens de professionals een grote aantrekkingskracht op jongeren die daarmee betrokken raken in de handel van drugs:

P_8: Kinderen zoeken toch naar rolmodellen. Niet iedereen redt het hoor, de drugsproblematiek zit er nog steeds en kleine kinderen zien dat grote broer een auto heeft en zo ja wat ga je doen maak je je opleiding af of volg je je broer.

De professionals onderstrepen dat de handel in drugs zich ook grotendeels buiten het zicht van buurtbewoners afspeelt, maar dat het hen wel degelijk bekend is dat het in de wijk aanwezig is:

P_7: Ik denk dat we maar 1 procent echt daadwerkelijk iets aantreffen. Heel veel is het er wel maar weet je het gewoon niet. Je wijk gaat zeker achteruit als dat speelt (…) Daardoor gaat de wijk wel achteruit. Is het veel? Qua hennep laatste tijd wel, er zijn er gewoon veel opgerold.

Ook de handel in en het bezit van wapens wordt door de professionals genoemd:

P_6: Ik heb onlangs nog een gezin gehad die wegens wapenbezit werd uitgezet of uit huis wordt gezet door drugshandel. Dat is wel de realiteit hier.

Als laatste vorm van ondermijnende criminaliteit werd illegale prostitutie genoemd.

3.3 Oplossingsrichtingen

Naast dat wij professionals hebben gevraagd naar de problematiek die volgens hen in het Oude Noorden speelt, is hen ook gevraagd naar mogelijke oplossingen voor deze problemen. De professionals noemden globaal drie oplossingsrichtingen: (I) het toerusten van bewoners; (II) het activeren van bewoners en ten slotte (III) het vergroten van de eigen beleidsinvloed.

3.3.1 Het toerusten van bewoners

De professionals stellen dat het door de stelselherzieningen binnen de gemeente het onderling samenwerken er niet gemakkelijker op is geworden. Daarnaast is er sprake van zorg-vermijdend gedrag, met name binnen de gemeenschappen waar de sociale controle hoog is. De professionals wijzen erop dat buurtbewoners, die problemen ondervinden, daarom beter moeten worden toegerust. Aan de andere kant hebben buurtbewoners soms te hoge verwachtingen van de gemeente of andere instellingen. Professionals vinden daarom dat er meer verantwoordelijkheidsbesef onder buurtbewoners van het Oude Noorden dient te komen, door hen ook een gevoel van eigenaarschap te geven.

3.3.2 Het activeren van bewoners

De professionals ervaren in hun werk nog weinig betrokkenheid van buurtbewoners in de wijk. Buren zijn soms letterlijk vreemden voor elkaar, waardoor het zelf-organiserend-vermogen in buurten doorgaans laag is. Professionals wijzen op het belang van onderlinge betrokkenheid en de positieve effecten die uitgaan van actieve buurtbewoners die activiteiten organiseren en naar elkaar omzien.

De professionals vinden dat buurtbewoners gestimuleerd moeten worden om meer het gesprek met elkaar aan te gaan. Er wordt in hun beleving nu teveel gekeken naar de gemeente of naar zorginstellingen, terwijl er ook veel is dat buurtbewoners zelf op kunnen pakken. Dit kan bijvoorbeeld door buurtactiviteiten te organiseren, of door burgers gezamenlijk te laten werken aan de problemen die zij ervaren.

3.3.3 Het vergroten van de eigen beleidsinvloed

Als laatste oplossingsrichting noemen professionals dat zij meer invloed zouden willen hebben op het gevoerde beleid. Dit laatste vloeit voort uit onvrede over de wijze waarop er omgegaan wordt met huisvesting en bezuinigingen. Zo willen sommige professionals dat er beter gekeken wordt naar waar nieuwe bewoners in het Oude Noorden worden gehuisvest. Dit is volgens sommige professionals noodzakelijk omdat er nu teveel sprake is van segregatie. Daarnaast wordt er in de ogen van professionals door verschillende organisaties op gebieden bezuinigd waar dat niet wenselijk is. De bezuinigingen zorgen in de beleving van de professionals voor een verschuiving van de problematiek in het Oude Noorden. Daardoor hebben zij minder zicht op de buurtbewoners die voorheen juist wel in het zicht waren. De professionals pleiten er dan ook voor dat er beter gekeken wordt welke bezuinigingen schadelijk zijn en welke niet.

3.4 Samenwerking tussen professionals

De geïnterviewde professionals werken in de regel samen met andere partners om hun doelen te bereiken. Dat is nodig omdat de kennis en kunde om doelen te bereiken niet altijd in de eigen organisatie aanwezig zijn. De professionals in het Oude Noorden vormen hierop geen uitzondering. Zij benadrukken dan ook het belang van een goede samenwerking tussen de verschillende organisaties. Zij zien het samenwerken dan ook als een essentiële voorwaarde om de genoemde problematiek in het Oude Noorden het hoofd te kunnen bieden. Maar samenwerken gaat niet vanzelf. Professionals noemen drie aspecten die de samenwerking in het Oude Noorden in hun ogen kunnen laten floreren of frustreren. Zij noemen: *(I) belangen en doelen; (II) organisatieveranderingen en (III) onderlinge relaties.*

3.4.1 Belangen en doelen

Organisatie hebben niet altijd hetzelfde doel voor ogen. Zo zijn er voor hetzelfde vraagstuk vaak tal van organisaties en probleemdefinities te onderscheiden. Hoewel de professionals opmerken dat het einddoel vaak wel hetzelfde is, gooien diverse belangen soms roet in het eten, waardoor een oplossing uiteindelijk ver te zoeken is. De andere belangen leiden soms tot andere prioriteiten, conflicten of zelfs het frustreren van de onderlinge samenwerking, waardoor professionals het gevoel hebben op zichzelf te zijn aangewezen:

P_4: Ja, er zijn momenten dat je denkt nou, werk nou eens mee. Dat heeft te maken met hun eigen takenpakket of beschikbare uren. Het kan zijn dat een initiatief of vraag op dat moment niet goed voor hen uitkomt. Zo zette ik laatst een cursus op voor buurtbewoners, maar daarvoor wilde ik samenwerken met andere partners omdat hun netwerk verder reikt. Zij wilden niet meewerken, omdat ze dachten dat de subsidie daarvoor naar mij ging. Dus zo van: jij krijgt het potje, dan doe je het maar zelf. Een gemiste kans, want dat klopte niet.

De verschillende belangen maken soms ook dat er niet het vertrouwen is om informatie met elkaar uit te wisselen, waardoor verschillende organisaties aan exact hetzelfde vraagstuk werken, maar elkaar daar niet van op de hoogte brengen. De professionals geven aan dat het gebrek aan het delen van informatie de samenwerking in hun ogen oppervlakkig maakt. De buurtbewoners zijn daar vervolgens de dupe van, omdat zij te maken krijgen met een veelvoud aan organisaties die langs elkaar heen werken.

3.4.2 Organisatieveranderingen

Sinds 2015 is er – mede door de invoering van de WMO – voor gemeenten een hoop verandert op het gebied van zorg en ondersteuning. Dit leidde ook binnen Rotterdam tot een flinke stelselherziening, waarmee organisatiestructuren soms volledig op de schop gingen. Mede hierdoor zijn professionals herplaatst, kregen zij een bredere portefeuille of soms zelfs een andere functie.

Waar men voor de reorganisatie de onderlinge contacten, overlegstructuren en rol- en taakverdelingen al had uitgekiend, is dat nu lang niet altijd meer het geval:

P_8: Je merkt gewoon – dat is van de laatste jaren – organisaties veranderen, de gemeente verandert, nou mensen verkassen naar andere functies. We hebben hier ook een lokaal wijkteam, maatschappelijk werk, een keer per maand hadden we overleg, korte lijntjes van jij pakt dit op en jij dat en dat is allemaal weg. Dat is versplinterd.

Professionals stellen dat het door de versplintering nog erg zoeken is naar de eigen rol en positie binnen de netwerken, maar ook wat de rollen en posities van de andere partners zijn. Deze rolonduidelijkheid zorgt ervoor dat het onderlinge vertrouwen nog erg broos is. Professionals geven aan dat deze fase van aftasten nog een kwestie van tijd is. De netwerken moeten weer zorgvuldig worden opgebouwd en de professionals spreken de hoop uit dat zodra professionals onderling langer samenwerken, ook de rollen duidelijker worden. En met de duidelijkheid over rollen wordt naar verwachting, ook het onderlinge vertrouwen wordt hersteld.

3.4.3 Relatie partners en buurtbewoners

Hoewel de belangen en doelen tussen de verschillende professionals waarschijnlijk nooit exact op één lijn kunnen liggen en de hectiek van organisatieveranderingen zorgt voor rolonduidelijkheid, benadrukken de professionals het belang van de persoonlijke relatie met andere professionals. Professionals die elkaar wat langer kennen, werken dan ook over het algemeen beter samen:

P_7: Maar je merkt wel gewoon dat we weten wat we aan elkaar hebben. We kennen elkaar al jaren. Het is gewoon fijn dat je een gezamenlijk doel hebt – of iemand nu psychiatrisch is of een adres hebt met veel aanloop – dus je moet je contacten en je netwerken wel goed hebben hier. Dat is wel echt belangrijk.

Onderling vertrouwen is volgens de professionals een belangrijke voorwaarde om met elkaar verder te komen. Buurtbewoners hebben het al gauw door als professionals niet op één lijn zitten en het is dan ook van belang om eenheid uit te stralen. De buurtbewoner dient volgens de professionals centraal te staan in het werken aan zorg en veiligheid. Professionals wijzen daarom ook op het belang van de relaties tussen professionals onderling en de relaties die zij met de buurtbewoners hebben.

3.5 Tussenconclusie professionele visies op het Oude Noorden

De geïnterviewde professionals signaleren – naast een overwegend positiefbeeld van de wijk - drie typen problemen: (I) structurele problematiek van armoede en opvoedingsproblematiek, (II) overlast gerelateerde problematiek en (III) ondermijnende criminaliteit. Deze problemen clusteren zich in de beleving van de professionals op de volgende hotspots in de wijk: de Zwaanshals, de Zwartjanstraat, het Johan Idaplein en de Zaagmolenstraat. Op het terrein van de structurele, uitvoerende samenwerking is volgens alle betrokken professionals het nodige te winnen.

4. De beleving van buurtbewoners

Er zijn twintig zo verschillend mogelijke buurtbewoners uit het Oude Noorden geïnterviewd om zicht te krijgen in de verklaringen voor de verstoorde veiligheidsbeleving van bewoners in het Oude Noorden. De door hen aangedragen thema's presenteren we hier op basis van relatieve aandacht die zij eraan besteedden. De respondenten zijn grotendeels vrij gelaten in de thema's die gedurende het interview werden besproken. Op voorhand zijn slechts enkele algemene vragen en bespreekpunten vastgesteld. Wat volgt is dus een geïntegreerde uitleg van de beleefde onveiligheid in het Oude Noorden, op basis van de verhalen van deze buurtbewoners.

4.1 Demografie respondenten

Onderstaand is de verdeling van de groep respondenten op leeftijd, land van geboorte, opleidingsniveau en inkomen weergegeven (fig. 10).

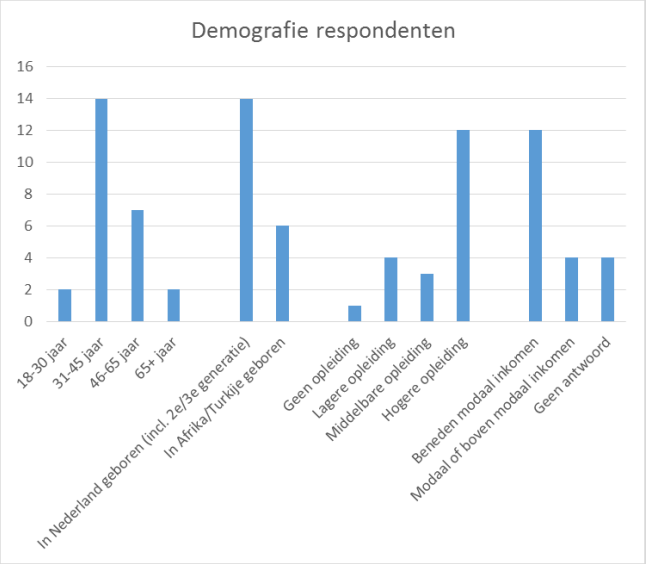

Fig. 10. – Verdeling respondentengroep op demografie.

Onze respondenten woonden gemiddeld 20 jaar in het Oude Noorden. Zes woonden er korter dan vijf jaar, dit betreffen de 'autochtone nieuwkomers' in de wijk. Vier respondenten woonden er tussen de vijf en vijftien jaar en tien woonden er meer dan vijftien jaar. De verdeling tussen mannen en vrouwen was ongeveer gelijk.

Opvallend aan de verdeling van de respondentengroep op demografie is dat:

- vooral de jongeren (18-30 jaar) ondervertegenwoordigd zijn. Ondanks onze inspanningen werden onze uitnodigingen om deel te nemen aan een interview door hen categorisch afgewezen, terwijl we daarvoor geanimeerde gesprekken met hen op straat hadden. Reacties op onze uitnodiging als *'Nee, man ik ben druk weetje?'* waren niet van de lucht;
- wat *etniciteit* betreft er in eerste opzicht een vertekend beeld ontstaat. Doordat wij hebben gevraagd naar het land van de eigen geboorte betreft de categorie 'In Nederland geboren' ook tweede en zelfs derde generatie niet-westerse immigranten. De verdeling tussen autochtonen en respondenten met een migratie-achtergrond ligt rond de 50/50.
- de ongeschoolden, lager en middelbaar geschoolden duidelijk zijn ondervertegenwoordigd. Deze groep is zeer moeilijk te enthousiasmeren om deel te nemen aan onderzoek. Gelukkig hebben we op opleidingsniveau wel enige spreiding kunnen bereiken.
- wat inkomen betreft we een duidelijke oververtegenwoordiging zien van respondenten met een 'beneden modaal inkomen'. Naar ons beeld sluit dit aan op de inkomensverdeling van bewoners van het Oude Noorden.

4.2 Het Oude Noorden zit in de lift

Overall lijken de respondenten de stadsdynamiek in het Oude Noorden te waarderen. Ook vinden zij dat de situatie in het Oude Noorden de afgelopen jaren duidelijk is verbeterd.

4.2.1 Prettige wijk

De respondenten werden gevraagd om het Oude Noorden in hun eigen woorden te omschrijven. Hierbij viel op dat het merendeel van respondenten het Oude Noorden als een prettige wijk ervaart:

R_7: Ik woon al 32 jaar in Nederland, in Rotterdam Noord eigenlijk ook. Ik ben de buurt eigenlijk zo gewend dat ik het wel een prima buurt vind. Alles is in de buurt winkels, ehh, speeltuinen voor de kinderen. Ik heb familie hier wonen. Af en toe ja ehh gebeurt hier wel wat jammer is (stilte). Maar in het algemeen vind ik het wel een fijne buurt.

Respondenten geven aan dat deze prettige ervaring niet per definitie komt door de *afwezigheid* van problematiek, maar het zit veeleer in de gezellige drukte op straat en de hoeveelheid voorzieningen en het stedelijke leven in algemene zin:

R_{15}: Ik vind het zelf een hele prettig buurt, maar prettig meer in de zin omdat er altijd leven is, het is druk, er gebeurt veel op straat, maar zo af en toe heb je ook te maken met wat problemen uiteraard.

I: Problemen?

R_{15}: Nou ja problemen (ehm), het is natuurlijk niet een (ehm), je woont niet op het platteland. Dus je hebt ook te maken met ja, stedelijke problematiek.

Men verwacht in een zekere mate problematiek die 'hoort' bij het stedelijke leven en de respondenten lijken die problematiek tot op een zekere hoogte ook te accepteren. Een aantal respondenten, die al een wat langere tijd in het Oude Noorden wonen, geven daarbij aan dat ze een duidelijke verbetering waarnemen van de sociale en fysieke kwaliteit van de wijk ten opzichte van een aantal jaar geleden.

4.2.2 Oude Noorden verbetert

De respondenten vinden dat de wijk de laatste jaren aan het opkrabbelen is en daadwerkelijk verbetert. Die verbetering verklaren zij aan de hand van de fysieke verbetering van oude woningen, de nieuwbouwwoningen, verbetering van de infrastructuur, nieuwe horecagelegenheden en de activiteiten die op pleinen georganiseerd worden:

R_{12}: Vroeger wilden mensen hier weg, nu wordt het steeds aantrekkelijker. Het draait om, duurt wel lang dat proces maar het komt wel.

Sommige respondenten geven aan dat de veiligheidssituatie hiermee positief is veranderd:

R_{15}: Nou zelf ben ik optimistisch en heb ik wel het gevoel dat het beter word. Dat er minder gedoe is met hangjongeren of met (ehm) geluidsoverlast, of met… Ik heb er zelf niet zoveel last van en ik heb het idee dat het ook wel beter word. Maar ik denk wel dat het goed is dat er aandacht voor blijft, omdat de balans is nog niet helemaal in buurt zoals die zou moeten zijn.

Toch is er ook scepsis over deze verandering. De veranderingen in de buurt kennen ook een duidelijke keerzijde. Er is volgens sommigen te veel aandacht voor de 'nieuwkomers', terwijl de 'oude bewoners' vergeten worden:

R_{18}: Het is jammer met bijvoorbeeld het woonreferendum. Dat vind ik jammer. Het zijn prachtige woningen maar dat is niet voor iedereen weggelegd. Die mensen gaan dan de wijk uit. Er zijn straks geen betaalbare woningen meer. Als mijn huis afgebroken gaat worden, dan wordt het ook een koopwoning.

4.3 Diversiteit

In de interviews werd door de buurtbewoners onevenredig veel aandacht op de diversiteit van het Oude Noorden gevestigd. In hun spontane omschrijvingen van de buurt en hun buren, is het thema 'culturele diversiteit' met afstand het meest aangedragen thema. Er zijn naast veel verschillende culturen ook veel andere verschillen tussen de buurtbewoners:

R_6: Het is een kleine buurt met veel verschillende huishoudens en veel verschillende mensen. Je hebt hier studenten, ouderen, buitenlandse mensen van verschillende etniciteiten. Je hebt natuurlijk de studenten maar ook de welgesteldere mensen, maar ook de wat armoedige mensen. Dat maakt het een verschillende en diverse buurt. (ehm) Moeilijk ook om samen een buurt te worden. Ook omdat de mensen boven, onder en naast elkaar wonen, maar niemand zegt elkaar gedag. Niemand merkt elkaar op of ziet dingen gebeuren. Er is geen sociale controle zoals in een dorp.

Buren groeten elkaar doorgaans wel op staat, maar het contact tussen verschillende buurtbewoners is in het Oude Noorden volgens de buurtbewoners zelf 'oppervlakkig'. Ook de hoge verhuismobiliteit in de wijk draagt ook bij aan de anonimiteit in de wijk. Maar vooral onderlinge verschillen – in onder andere sociaaleconomische positie en leefstijlen en religie – maken dat er weinig contact is tussen de buurtbewoners met een ander achtergrond, men leeft langs elkaar heen:

R_{15}: Nou ja, wat je ziet is dat de Marokkanen of kinderen van Marokkaanse komaf spelen eigenlijk alleen maar wel kinderen van Marokkaanse komaf. Met Turken is dat item dito. Surinamers wel wat minder, maar ja. Men praat niet met elkaar. Men heeft weinig contact. Verschillende groepen hebben weinig contact met elkaar. Dat vind ik wel jammer.

Hoewel de verschillende bewoners van het Oude Noorden doorgaans gemoedelijk naast elkaar leven, leiden de verschillen soms tot confrontaties vanuit cultuurverschillen:

R_{12}: De Islamitische mannengroep bij mij in de straat groet mij niet. Als ik daar met mijn man en kinderen langskom dan is het goedemorgen buurman, maar ze spreken mij nooit aan. Ik snap wel waar het vandaan komt, zij zijn de eerste generatie. Ik vind het heel lastig. Ik wil er rekening mee houden alleen, weet je de normen en waarden die in Nederland gelden vind ik dat je wel iedereen moet groeten en een hand moet geven. Het is niet een slechte omgangsvorm. Nou ja. Ik stoor me eraan. Want ik vind dat ze mij ook gewoon moeten groeten want ik vind het respectloos naar mij toe. Als ik naar hun cultuur kijkt, snap ik wel, maar je woont hier met z'n allen. Iedereen moet zich aanpassen. Dat vind ik lastig daaraan.

Naast de autochtone bewonersgroep in het Oude Noorden, geven ook bewoners met een migratieachtergrond aan duidelijk segregatie tussen de verschillende bewoners te ervaren:

R_{13}: Kijk ik als tussen de mensen loop dan kijk ik naar de blik van de mensen zelf. Die mensen stralen een bepaalde blik uit van: jou wil ik niet hebben. Maar dat zie je pas als je een allochtoon bent. Als ik een Nederlander ben – sorry dat ik op deze manier praat – misschien zie je dat niet. Vroeger had je dat niet. Had je gewoon van: waar je ook vandaan komt dat maakt niks uit, van jouw kleur van je gezicht (ehm) jou achtergrond, jouw geloof, jouw cultuur, dat doet er niet toe als je maar meedraait hier, in de molen van Nederland. Als je meedraait dan is het goed. Maar nu is het toch, je draait wel mee in de maatschappij maar toch ben je een uitzondering, want je komt van een andere achtergrond. Ik (ehm) moet wel duidelijk zeggen van: we hebben het niet hier over iedereen. Maar ik heb het echt over een doelgroep mensen.

4.4 Armoede

Veel respondenten benoemen dat er sprake is van armoede in het Oude Noorden:

R_6: Ja, dan die vierkantjes hier (plattegrond), dan zie je gewoon wat armoedigere gordijntjes of slecht onderhouden. Dus dan denk ik wel dat er verschil is. Dan zie ik op de Noordsingel prachtige huizen met grote auto's voor de deur. Dus gevoelsmatig denk ik dat er een behoorlijk verschil zit. Maar ik kan het nergens op baseren, puur uit beleving.

De armoede in de wijk is voor de respondenten soms volledig onzichtbaar of gebaseerd op vermoedens. Toch wordt de armoede ook duidelijk door de respondenten waargenomen. De sociaaleconomische verschillen in het Oude Noorden zijn groot en zorgen, mede gevoed door de onderlinge diversiteit, voor gescheiden werelden in het Oude Noorden:

R_{20}: Dat Noord Best blok is klaar en dat ziet er mooi uit. Maar daar zie je ook het schrille contrast met de Surinaamse Nederlanders die daar op straat staan te schaken en te blowen en biertjes te drinken. En dan daartegenover dan een moeder met een bakfiets aan de andere kant van de straat.

4.5 Ervaren problematiek in het Oude Noorden

De buurtbewoners droegen in de interviews verschillende, door hen ervaren problemen in het Oude Noorden aan. Verreweg de meeste aandacht ging daarbij uit naar een veelvoud aan ervaren overlast. Minder zichtbaar aanwezig - maar toch voor de meeste respondenten wel ervaren – ondermijnende criminaliteit in het Oude Noorden leidt ook tot de nodige zorgen over de buurt.

4.5.1 Overlast

De respondenten beschrijven vooral een veelvoud aan ervaren overlast: geluidshinder, hangjongeren, verkeersoverlast, vandalisme en burenruzies. Deze overlast vindt vooral in de avonduren en de nacht plaats en is ook sterk seizoensgebonden. In de zomermaanden wordt duidelijk meer overlast ervaren. Hoewel de overlast op het moment dat het door respondenten wordt ervaren tot stevige irritatie kan leiden, hebben zij wel een bepaalde tolerantiegrens voor deze vormen van overlast:

R_{16}: … er zijn blijkbaar ook (ehm) drugsrunners in de buurt zich verschansen, zwerfafval op straat, ja. Dus iedereen heeft zoiets, het hoort gewoon wel bij een stadswijk. Het is niet (stilte), dat het niet allemaal heel 'clean' en netjes is. Er is gewoon levendigheid en het is een hele mix van bewoners ook.

Vooral de aanhoudende, zwaardere vormen van overlast zijn de bewoners een echte doorn in het oog:

I: Wat voor overlast heb je daarvan dan?

R_{17}: (Ehm) kotsen, schreeuwen, alcoholisme, van het balkon tweehoog naar beneden vallen en dat ook nog overleven. Jammer dat hij dat overleefde, voor hem zelf en voor ons. Maar ook illegalen die daar zitten, maar dat is 'rumoer'. Veel van die mensen horen gewoon in een inrichting te zitten.

I: Heb je daar weleens melding van gemaakt?

R_{17}: Ja, je doet weleens meldingen bij de politie omdat het dan echt krankzinnige overlast is. Dan denk je dat er iemand wordt vermoord of zo. Ik ben wel wat gewend, maar dit was echt debiel.

Ten slotte wordt ook verkeersoverlast met enige regelmaat aangedragen als bron van ergernis:

R_1: Snelheidsduivels over de Bergweg heen. Dat is ook een heel goed exemplaar. Uit ervaring spreek ik nu dat je bij oversteekplaatsen – wat toch echt duidelijk wordt aangegeven van dit is een oversteekplaats, je moet stoppen voor een voetganger of je nou oud en bejaard bent, hoogzwanger bent of met kinderen loopt of zelf oversteekt – je zet nog niet één voet op het zebrapad of er wordt gewoon voor je langs gereden en niet zo zachtjes ook.

4.5.2 Ondermijnende criminaliteit

Er is in de beleving van de buurtbewoners relatief weinig criminaliteit *zichtbaar* op straat aanwezig in het Oude Noorden. Slechts enkele respondenten droegen voor hen klip en klare voorbeelden van criminaliteit in de wijk aan:

R_1: Ik zie dat er mensen op straat lopen, die dan een jongen op een scooter aanhouden. Dat er dan drugs verkocht wordt. Dat er dan toch behoorlijk open en bloot gebeurt. Dat vind ik wel een kwalijke zaak, maar hoe je dat nou goed aan zou kunnen pakken? Of de kop in drukken? Dat is natuurlijk nog moeilijk, want ja, de politie kan ook niet op iedere hoek van de straat staan. Voor de rest valt het allemaal wel mee. Er gebeurt hier niet zoveel. Nee, nee.

Vaak bleef het echter bij een sterk vermoeden van drugshandel:

I: En heeft u zelf ook gezien dat daar werd gedeald?

R_5: Dat zou best kunnen. Ja. (stilte)

I: Of is dat alleen van horen zeggen?

R_5: Nee… daar zitten, schuiven daar van die mensen… Dus ik heb het echt, ik kan niet bewijzen dat ik het heb gezien, maar wel dat het een beetje schimmig was.

Voor het grootste gedeelte van de respondenten bleek dat zij wel *vermoedens* van georganiseerde, druggerelateerde criminaliteit in de wijk hadden. Zij baseerden zich in hun verdenkingen van de aanwezigheid van georganiseerde drugsmisdaad - naast mediaberichten en onderlinge gesprekken over criminaliteit in de wijk - op de aanwezigheid van jongeren met in hun ogen te dure auto's. Toch blijft veel criminaliteit in de wijk doorgaans voor de bewoners verborgen:

R_2: Wij hebben hier echt wel in de buurt wietplantages en ontruimingen. Ik denk in twee maanden tijd wel een stuk of drie á vier hier in de buurt meegemaakt. Dat ik echt dacht van: je weet het niet. Je hebt het echt niet geweten gewoon. Dat je dan opvangt van: ja, dat was een wietplantage, een wietplantage van mensen waar je het niet van verwacht. Ja, dat vind ik soms weleens schokkend.

Hoewel de respondenten duidelijk het gevoel hebben dat er de nodige, georganiseerde misdaad in de wijk aanwezig is, maken zij zich daar geen zorgen over voor zichzelf:

R_{17}: Ik zie dat bijna nooit. Van zware criminaliteit heb je geen last. Ik geloof wel dat het hier zit met plantages en dealershit. Ik voel mij daar niet onveilig door.

Andere respondenten leggen niet zozeer de verbinding tussen deze criminaliteit en 'het Oude Noorden', maar tussen 'criminaliteit' en 'grote steden':

R_{12}: Dus ja criminaliteit speelt gewoon. Dat weet ik ook, daar ben ik van overtuigd. Maar is dat gerelateerd aan het Oude Noorden? Ik denk dat het gerelateerd is aan de stad. Het gebeurt overal, ook in wijken met nette of rijke mensen.

4.6 Hotspots

De door de respondenten ervaren problematiek, concentreert zich in hun beleving op een aantal locaties in de wijk. De respondenten dragen respectievelijk *(I) de Bergweg, (II) de Zwaanshals, (III) de Zaagmolenstraat* en (IV) *de Zwartjanstraat* aan als belangrijkste hotspots. Zo is er op de Bergweg voornamelijk sprake van verkeersoverlast, maar ook wordt verloedering – zoals vuil op straat en graffiti–als storend ervaren.

De respondenten noemen de Zwaanshals als een gebied dat de afgelopen tijd enorm is verbeterd. Ze zien de fysieke aanpak van de buurt duidelijk terug in het straatbeeld. Toch is het gebied in de beleving van de respondenten een echte hotspot die liever – met name in de avond – gemeden wordt. Dit heeft vooral te maken met een schietincident in het verleden:

I: Zijn er ook plekken die je vermijdt?

R_9: Zijn er plekken in de buurt die ik vermijd. (stilte) nou ik zou 's avonds niet meer over de Zwaanshals lopen meer, zoals ik vroeger deed (lacht).

I: Vlakbij uw huis dus?

R_9: Ja, mijn stukje. Want dat is geen prettig gevoel want bij de kroeg 'het Zwaantje' is jaren geleden geschoten. Toen zaten de kogels in de ramen van mijn moeder. (stilte) nou dat is niet prettig.

Daarnaast zien de respondenten de Zwartjanstraat als een divers gebied, waar de verschillen tussen arm en rijk duidelijk zichtbaar worden:

R_6: Nou 's nachts kom ik het liefst niet op de Zaagmolenstraat en Zwartjanstraat. (Ehm) ik denk dat hier zeg maar (ehm) een heel groot cultuurverschil met waar ik vandaan kom. Ik kom uit een heel christelijk dorp, Waddinxveen. Daar kan je gerust 's nachts over straat lopen en dan kom je niemand tegen. Dus dan voel je je altijd veilig, want je weet niet wat mensen doen 's nachts

De Zaagmolenstraat lijkt in de beleving van de respondenten op de Zwartjanstraat. Ook in deze straat zien zij verbetering, maar vermoedens van criminaliteit en de 'kilheid' van de omgeving dragen eraan bij dat men zich rondom dit gebied niet veilig voelt:

R_{20}: (ehm) de Zaagmolenstraat vermijd ik dus echt wel. Dat is echt een vreselijke straat. Daar stond toen wij een huis zocht een huis te koop daar voor een redelijk bedrag. Maar aan de Zaagmolenstraat was een reden dat we niet zijn gaan kijken. En het is heel kaal ofzo. Ik weet niet hoe ik dat moet omschrijven. Hij is heel smal en heel veel verkeer er overheen en weinig positiefs, er zijn geen bomen en de huizen zijn een beetje vervallen.

Daarnaast speelt verkeersoverlast een rol wanneer respondenten denken aan de Zaagmolenstraat:

R_9: Het is gewoon niet prettig, kijk als het om verkeersveiligheid gaat, ook over de Zaagmolenstraat, ook de Zaagmolenbrug. Ik snap niet waarom er geen stoplichten zijn! Want je komt er niet doorheen.

De Zwartjanstraat wordt, ten slotte, ook relatief vaak genoemd wanneer de respondenten spreken over de locaties waar volgens hen "het een en ander speelt". In de huidige situatie is er volgens

sommigen een scheefgroei ontstaan van ondernemers die niet aansluiten op de behoeften van de consument:

R_1: Ik vind dat geen fijne winkelstraat. Nee, totaal niet. De ene belhuis na de andere belhuis wordt geopend (ehm), dat je groenteboeren hebt zitten prima. Dat moet kunnen. Maar als je dan kijkt naar de Zwartjanstraat in het algemeen. Is er veel van hetzelfde en je mist bepaalde zaken daar gewoon. Dat vind ik, ja. Dat vind ik ook geen fijne straat meer om te winkelen. Als ik daar naartoe zou moeten. Is het puur m'n doel stellen van: daar moet ik naartoe, daar ga ik heen, ik ben er klaar en ik ben er weg.

De Zwartjanstraat wordt daarnaast genoemd als locatie waar regelmatig criminaliteit plaatsvindt en waar buurtbewoners overlast en intimidatie ervaren. Dit draagt er onder andere aan bij dat de Zwartjanstraat met name in de avond als onveilig wordt bestempeld en daarmee door sommigen actief vermeden wordt:

R_2: Ik voel me weleens onveilig ja. Ik heb ook niet echt zoiets van: he vrijdagavond gezellig, we gaan gezellig naar de Zwartjanstraat of zo. Nee, nee. Dat doe ik liever gewoon overdag. Nee, je hoort tegenwoordig zulke rare verhalen en tuurlijk, het kan overal gebeuren. Maar, ik vind weetje wel, uitgaansleven is niet meer wat het geweest is. In mijn ogen niet in elk geval.

4.7 Onveiligheidsgevoelens vooral 's avonds en 's nachts

Uit de interviews werd duidelijk dat onveiligheidsgevoelens onder buurtbewoners in het Oude Noorden vooral 's avonds en 's nachts voorkomen:

R_4: Het is gevaarlijk 's avonds. Overdag is niks aan de hand. Maar ja, 's avonds (stilte). Deze buurt vind ik onveilig ja, 's avonds. Ik ben bang. Dat komt door wat ik altijd hoor op straat.

De buurtbewoners zeggen in deze uren ook het meeste vermijdingsgedrag in het Oude Noorden te vertonen:

I: Voel je je weleens onveilig in de buurt?

R_2: Ja, soms wel. Soms wel. Ik heb ook niet echt zeg maar, (ehm) zoiets van: he vrijdagavond gezellig, we gaan lekker naar de stad. Of we gaan gezellig naar de Zwartjanstraat of zo. Nee, nee. Dat doe ik liever gewoon overdag en (ehm) nee, 's avonds zal je mij niet meer snel het centrum in zien gaan. Maar, nee, je hoort tegenwoordig zulke rare verhalen en tuurlijk, het kan overal gebeuren.

De buurtbewoners hebben naast een algemene alertheid in de avond en nacht ook specifieke locaties en op het oog die zij vermijden. Bij het bespreken van vermijdingsgedrag worden ook de volgende, zojuist behandelde, hotspots die genoemd: de Zaagmolenstraat, de Zwaanhals en de Zwartjanstraat. Het gedeelde gevoel van onveiligheid in de avond en nacht, heeft verschillende achtergronden. Er ligt een vrij abstracte mix tussen (I) de afwezigheid van informeel toezicht door buurtbewoners, (II) een individuele, angstige aanleg en (III) een aversie tegen donkerte aan de basis van deze beleving

Verder werkt de aanwezigheid van hangjongeren én de politie in de avonduren een gevoel van potentiele dreiging in de avonduren en nacht in de hand. Ook refereren de buurtbewoners in de uitleg van hun vermijdingsgedrag aan schietpartijen die in de buurt hebben plaatsgevonden.

4.8 Bestuurlijke boosheid

De respondenten gaven geregeld blijk van bestuurlijke boosheid en bestuurlijke ontevredenheid over de wijze waarop door hen aangekaarte problemen door het bestuur worden afgehandeld. Zo duurt het soms erg lang voordat een melding wordt opgepakt:

I: Heeft u zelf weleens een melding gedaan?

R_{14}: Ja, weleens over de container, vuilniszakken die ernaast staan. Ook weleens fietsen die hier lang voor de deur stonden, dat kan je melden. Die kapot tegen een lantarenpaal staan. Soms komen die lui heel snel en soms staan ze er drie maanden en dan wordt het opgehaald

Ook verloopt de communicatie tussen burger en bestuur niet altijd even vlekkeloos door de afwezigheid van een terugkoppeling:

R_{16}: De onderwerpen die het vaakst terugkomen zoals een klacht of melding, daarvan zou de burger meer informatie moeten terugkrijgen. Over wat de wethouder er bijvoorbeeld aan gaat doen. Omdat dit

burgers direct raakt. Als je zou vragen aan de burger wat de grootste ergernis is dan is het dat. De communicatie vanuit de gemeente. Dat blijft als je plannen hoort van heel ver, maar er niks van terug zien. De communicatie moet ook via meerdere kanalen naar de burger.

Daarnaast wordt er soms gestuit op "een muur van onbegrip" waar de respondenten zich maar moeilijk langs kunnen manoeuvreren:

R_9: Ik heb al een aantal keer bij de gemeente Rotterdam aan de bel gehangen. Omdat ik in het smalle stuk van de Zwaanshals woon. Maar (ehm) ze rijden daar keihard (stilte) en toen heb ik gevraagd van joh, kunnen er misschien niet meer drempels komen? Toen kreeg ik een mooie mailwisseling met een mevrouw: 'als we kijken naar de afstanden tussen de diverse drempels dan is dat volgens de regels'. Met andere woorden: zoek het maar uit (lacht). Nou en daar word je helemaal gestoord van.

Daarbij hebben sommige respondenten zelfs het gevoel dat er gediscrimineerd wordt of dat er aan voorkeursbehandeling wordt gedaan:

R_{10}: Ik denk dat het nog wel belangrijk is om aan te geven hoe de politie omgaat met de buitenlandse jongeren. Bijvoorbeeld Marokkaanse jongeren dan voornamelijk. Je kan natuurlijk niet iedereen over één kam scheren, maar hoe ze met je praten. Ik heb het ook meegemaakt. Vorige week gingen ze ons aanhouden voor niks, die agent ging gewoon tekeer tegen mijn man en gewoon beledigen.

De respondenten noemen daarnaast ook dat ze het gevoel hebben steeds meer op zichzelf aangewezen te zijn en dat het – met name voor bewoners die niet digitaal vaardig zijn – niet altijd duidelijk bij wie ze terecht kunnen:

I: Maar weten bewoners waar ze de problemen kunnen aankaarten?

R_{16}: Nou ja, sommigen wel en sommigen niet. De gemeente is wel slecht in communiceren hoor. De burger moet het vooral uitzoeken. En je hebt natuurlijk burgers die niet digitaal- en schrijfvaardig zijn.

Het gevolg is dat sommige buurtbewoners niet meer de moeite willen nemen om signalen van problemen te melden bij de daarvoor bedoelde instanties:

I: Weten buurtbewoners waar ze de problemen kunnen aankaarten?

R_{17}: Ja. Maar ze doen het niet. Nee. Ze hebben hun eigen shit om op te lossen. Dat is één. Twee is heel veel wantrouwen toe naar de gemeente. Dan geen toenadering, maar gewoon aan de slag.

4.9 Sociaal kapitaal

De door buurtbewoners ervaren onderlinge diversiteit zorgt voor segregatie, onbegrip en heeft een negatieve invloed op het onderling vertrouwen. Buurtbewoners verstaan elkaar soms letterlijk niet, hetgeen nogal eens tot confrontaties leidt. Toch wil dat niet zeggen dat men louter op zichzelf is en niet omkijkt naar de ander. Ook in een cultureel-diverse en gesegregeerde setting, waarin men elkaar niet altijd even goed begrijpt kan er toch sprake zijn van sociaal kapitaal.[10] Dit wordt zichtbaar wanneer we in de interviews van wijkniveau 'inzoomen' op straatniveau.

Zo geven sommige respondenten aan dat ze voor elkaar een oogje in het zeil houden. Ook lijken ze elkaar redelijk te vertrouwen, wat blijkt uit het feit dat sleutels worden uitgewisseld of soms zelfs financiële hulp geboden wordt. Daarnaast zijn sommige buurtbewoners erg actief in hun de buurt. Er worden dan ook regelmatig activiteiten georganiseerd. Wanneer er zich problemen op straat voordoen – zoals het signaleren van opvallende personen, handel in drugs of overlast gevende personen - dan weten buurtbewoners elkaar, maar ook de daarvoor bestemde instanties, te vinden. De meeste respondenten geven aan dat er een vorm van basisvertrouwen aanwezig is binnen de contouren van hun straat:

R_{17}: De mensen hiertegenover vertrouwen elkaar wel allemaal. Mensen uit het psychiatrische blok die ken ik niet. Binnen dit blok wel. Voor buren in 130Watt doe ik mijn deur niet dicht nee.

Bekendheid met elkaar en enige vorm van gelijkgestemdheid lijkt wel een essentiële voorwaarde voor het sociaal kapitaal. Men vertrouwt elkaar niet zomaar:

[10] Onder sociaal kapitaal verstaan we de hulpbronnen die in een gemeenschap aanwezig zijn om de gezins- en sociale organisatie vorm te geven.

I: Denkt u dat mensen elkaar vertrouwen in de buurt?

R_{13}: Ik kan ze vertrouwen, bekende mensen. Als we elkaar kennen dan kan ik ze vertrouwen. Maar bij onbekenden niet. Als je iemand niet kent dan kan ik ze niet vertrouwen.

Ook is niet iedereen even geïnteresseerd in het onderhouden van sociale contacten en het deelnemen aan activiteiten in de buurt:

R_6: Als je dan aan het vegen bent dan zeggen sommigen wel van: 'goed bezig'. Dan probeer je die persoon aan te spreken maar dan hebben ze geen tijd. Dus ze vinden het goed dat wij het doen, maar zelf willen ze het niet doen. Dat is moeilijk om dat in iemand in zijn gedachte om te keren. Sommige mensen wonen gewoon in een huis, terwijl wijdenken we wonen in een buurt.

4.10 Tussenconclusie beleving van buurtbewoners

In hun lezing van de wijk wordt door de buurtbewoners zelf onevenredig veel aandacht gevestigd op de diversiteit in de wijk, gevolgd door armoede. Er is daarnaast een hoge mate van publieke anonimiteit in het Oude Noorden aangetroffen, welke verder wordt gevoed door de hoge verhuismobiliteit. Buurtbewoners ervaren een duidelijke segregatie en een opkomende polarisatie tussen verschillende groepen buurtbewoners.

Men voelt zich vooral in de avonduren en 's nachts onveilig in het Oude Noorden. Er ligt een vrij abstracte mix tussen (I) de afwezigheid van informeel toezicht door buurtbewoners, (II) een individuele, angstige aanleg en (III) een aversie tegen donkerte aan de basis van deze beleving. Verder werkt de aanwezigheid van hangjongeren èn de politie in de avonduren een gevoel van potentiele dreiging in de avonduren en nacht in de hand. Respondenten ervaren ook veel verschillende vormen van overlast. Deze ervaren overlast lijkt vooral uit de onderlinge diversiteit voort te komen: men begrijpt en verstaat elkaar niet en heeft last van elkaars gedrag. De buurtbewoners noemen respectievelijk de volgende 'hotspots' van problematiek in hun verhalen over de wijk: de Bergweg, de Zwaanhals, Zaagmolenstraat en Zwartjanstraat. Ook speelt ondermijnende criminaliteit een rol in de beleving van de burger: men kan er niet altijd de vinger op leggen, maar de signalen van drugs- en wapenhandel zijn er.

Er leeft een brede 'bestuurlijke boosheid' onder de respondenten: men voelt zich niet gehoord door of is ontevreden over het functioneren van verschillende overheidsdiensten. Men hekelt de door hen vermeende traagheid, non-communicatie en voorkeursbehandelingen van deze organisaties. Toch is er bij een deel van de respondenten het nodige sociaal kapitaal aangetroffen, dat als een vliegwiel in de stimulans van verdere verbetering van het Oude Noorden kan werken.

5. Conclusie

In dit hoofdstuk zullen we de verschillende netten uit ons onderzoek ophalen en de resultaten samenbrengen in een conclusie.

In onze verkenning van de ontwikkeling van de veiligheidsbeleving is aangetroffen dat bewoners van het Oude Noorden in 2016 significant meer onveiligheidsgevoelens op buurtniveau zijn gaan ervaren dan in 2014. Hiermee is er sprake van een 'verstoorde veiligheidsbeleving' in het Oude Noorden. Nadere analyse van de databestanden wees uit dat deze gemeten beleving vooral drijft op een veelvoud aan ervaren overlast in de vorm van jongerenoverlast, verloedering en drugsoverlast. Het gevoel van onveiligheid in de buurt heeft in veel mindere mate te maken met de inschatting van de persoonlijke kans om slachtoffer van criminaliteit te worden. Toch is men in 2016 in het gerapporteerde vermijdingsgedrag wel meer gaan koersen op de inschatting van de aanwezigheid van criminaliteit in de buurt.

Analyse van de geregistreerde criminaliteit in het Oude Noorden tussen 2010 en 2016 wees uit dat er vooral sprake is van vermogenscriminaliteit. Daarnaast is er sprake van een relatief groot aandeel geregistreerde gevallen van (dreigen) met geweld. Dit heeft zeer waarschijnlijk zijn weerslag op de beleving van de buurtbewoners, evenals de woninginbraken – hoewel relatief weinig in aantal - en de hinderlijke criminaliteit. Deze laatste categorie hangt zeer waarschijnlijk samen met de ervaren overlast van (hang)jongeren. Er is ook een duidelijke onderstroom van ondermijnende criminaliteit in de vorm van drugs- en wapenhandel in de geregistreerde criminaliteit aangetroffen.

De acht geïnterviewde professionals zien het Oude Noorden als een prettige, diverse stadswijk. Zij signaleren drie problemen in het Oude Noorden: (I) structurele problemen in de vorm van armoede en opvoedingsproblemen; (II) overlast en (III) ondermijnende criminaliteit. Wat betreft overlast zijn er volgens hen vier hotspots in de wijk: de Zwaanhals, Zwartjanstraat, Johan Idaplein en de Zaagmolenstraat. In de samenwerking signaleerden de professionals een sterke aanleiding om in de uitvoering van taken in het Oude Noorden meer gezamenlijk op te trekken en af te stemmen.

De twintig buurtbewoners die zijn geïnterviewd legden onevenredig veel nadruk op de door hen ervaren diversiteit tussen buurtbewoners. Waar de professionals de diversiteit vooral als een positief punt van het Oude Noorden benoemden, legden de buurtbewoners voornamelijk een negatiever accent. Duidelijk is dat men elkaar niet kent, verstaat, begrijpt en met regelmaat last van elkaar heeft. Men houdt in het dagelijks verkeer een wederzijdse afstand om zekerheid in te bouwen. Daarnaast ervaren zij dat contrasten tussen verschillende groepen buurtbewoners scherper worden en polarisatie tussen hen opkomt. Men voelt zich vooral 's avonds en 's nachts onveilig in de publieke ruimte en ervaart ook overdag een veelvoud aan overlast. Naast de door de professionals genoemde hotspots in de wijk, dragen de burgers ook de Bergweg als hot spot aan. Men spreekt relatief weinig over criminaliteit in het Oude Noorden, maar heeft wel een sterk vermoeden dat er ondermijnende criminaliteit in de vorm van drugshandel aanwezig is. Er leeft ook een sterke 'bestuurlijke boosheid' onder de respondenten: men heeft niet zoveel op met de vermeende traagheid, non-communicatie en voorkeursbehandeling die de overheid dominante minderheden zou geven. Toch is er – vooral onder de "autochtone nieuwkomers" in de wijk - het nodige sociaal kapitaal aangetroffen dat op termijn een nieuwe winde door het Oude Noorden kan laten waaien.

Met dit laatst verzamelde perspectief van de burgers is het tijd om de onderzoeksvraag te beantwoorden. Deze luidde:

Wat is de aard en wat zijn de verklaringen voor de verstoorde veiligheidsbeleving van bewoners in het Oude Noorden en wat kunnen burgers en betrokken professionals gezamenlijk doen om deze situatie te verbeteren?

5.1 Aard van de verstoorde veiligheidsbeleving

De in het Oude Noorden aangetroffen verstoorde veiligheidsbeleving is vooral van *intra persoonlijke aard*: het overgrote gedeelte van de achtergronden ligt immers in de hoge mate van diversiteit onder de buurtbewoners en daaruit voortkomende, ervaren overlast. Voor de buurtbewoners heeft

deze multidimensionale diversiteit een sterkere invloed op hun veiligheidsbeleving dan de betrokken professionals zich bewust van lijken te zijn. Deze diversiteit wordt vergezeld van een stevige mate van publieke anonimiteit: het in het dagelijks verkeer koersen op 'niet meer dan fysieke signalen waarvan we een 'normaliteit' moeten aflezen en algemene stereotype categorisering om anderen sociaal te kunnen plaatsen' (Blokland 2008:246). In de beleving van de buurtbewoners leven de verschillende buurtbewoners dan ook sterk langs elkaar heen. Daarnaast is er in hun ogen sprake van een opkomende polarisatie tussen verschillende groepen bewoners in het Oude Noorden: de aanwezige kloof wordt volgens hen dieper en scherper ervaren.

5.2 Verklaringen voor de verstoorde veiligheidsbeleving

Naast (I) de aangetroffen culturele diversiteit en (II) publieke anonimiteit zijn ook (III) zorgen over armoede in de wijk en (IV) meer algemene maatschappelijke zorgen van invloed op de verstoorde veiligheidsbeleving in het Oude Noorden. Men voelt zich (V) vooral in de avonduren en 's nachts onveilig, maar (VI) men anticipeert op de aanwezige risico's en (VII) lijkt doorgaans zelfs te wennen aan deze grootstedelijke problematiek. Toch blijft er bij de buurtbewoners een gedeeltelijk 'niet-pluis-gevoel' aanwezig als gevolg van (VIII) verschillende signalen die zij van ondermijnende criminaliteit in de wijk meekrijgen, zoals bijvoorbeeld drugshandel. Men ervaart (IX) een veelvoud aan ervaren overlast van hangjongeren, spelende kinderen die tot laat op straat zijn, verkeer, zwerfvuil en geluidshinder. Als (X) hotspots zijn de Zwaanhals, Zaagmolenstraat en Zwartjanstraat al door de professionals genoemd. Burgers voegden daar de Bergweg aan toe, maar besteedden relatief weinig aandacht aan de pleinen. Op de Bergweg ervaren de buurbewoners verkeershinder door werkzaamheden, verkeersoverlast door hardrijdend verkeer en verloedering in de vorm van graffiti en vuil op straat. De buurtbewoners ervaren hun diverse wijk doorgaans als (XI) anoniem, (XII) verscheiden en niet per definitie veilig.

Na het opmaken van de balans ten aanzien van de aard en achtergronden van de 'verstoorde veiligheidsbeleving' in het Oude Noorden, zullen we in het volgende hoofdstuk het laatste gedeelte van de onderzoeksvraag beantwoorden: **'**wat kunnen burgers en betrokken professionals gezamenlijk doen om deze situatie te verbeteren?'.

6. Aanbevelingen

Er zijn een achttal aanbevelingen geformuleerd waarlangs burgers en betrokken professionals gezamenlijk de 'verstoorde veiligheidsbeleving' in het Oude Noorden het hoofd kunnen biedem. We zullen deze aanbevelingen nu achtereenvolgend behandelen - en waar mogelijk - confronteren met inzichten uit internationale effectstudies:

1. **Neem superdiversiteit als denkkader bij het Oude Noorden en haar problematiek;**
   Wanneer we spreken over 'diversiteit' wordt haast automatisch en uitsluitend in termen van etnische of culturele diversiteit gedacht. De diversiteit die wij in het Oude Noorden hebben aangetroffen - en de meest prominente achtergrond van de verstoorde veiligheidsbeleving is gebleken – laat zich echter niet in deze eendimensionale uitleg vatten. Wij zien een naadloze aansluiting op het denkkader van 'superdiversiteit' (Vertovec 2007, Blommaert 2013, Geldof 2013): 'multidimensionale diversiteit binnen de diversiteit' als gevolg van een optelsom van migratie, individualisatie, levensstijlen en persoonlijke identiteiten. Deze superdiversiteit leidt tot spanningen en weerstand tussen burgers onderling en vraagstukken voor professionals en bestuurders. De beleving van een super-diverse populatie laat zich niet eenvoudig lezen in statistieken, maar dient in zijn weerslag niet te worden onderschat. De gesprekken met de professionals toonden aan dat de betrokken professionals de implicaties van de superdiversiteit in het Oude Noorden niet scherp hebben, temeer wanneer we deze vergelijken met het perspectief van de bewoners van het Oude Noorden. De professionals spraken nog vooral in termen van culturele diversiteit. Maar de multidimensionale diversiteit in het Oude Noorden is een voedingsbodem voor wederzijds onbegrip en onbehagen in de wijk en biedt een verklaring voor de veelvoud aan beleefde overlast in de wijk, welke achter het gevoel van onveiligheid op buurtniveau ligt. Wij benadrukken de noodzaak om een bestuurlijk en professioneel antwoord te vormen op de ervaren opkomst van polarisatie en verharding tussen verschillende groepen buurtbewoners.[11]

2. **Wees bewust van de neveneffecten die 'social re-engineering' met zich meebrengt;**
   Met de verkoop van voormalige huurwoningen aan 'autochtone nieuwkomers' verandert de mix aan diversiteit in de wijk en ontstaat er op den duur een nieuwe balans. Dit is wat wordt beoogd met de - inmiddels veelvuldig in Nederland geïmplementeerde - aanpak van 'social re-enginering': 'het veranderen van de kwaliteit en samenstelling van de woningvoorraad in een buurt door woningen te slopen en nieuwe woningen te bouwen' (Wittebrood & Permentier 2011:30). Deze aanpak kan haast uitsluitend op een positieve beleidsmatige uitleg rekenen, terwijl internationale en nationale onderzoeken uitwijzen dat de verwachtte positieve effecten zich slechts sporadisch en op lange termijn uitbetalen.

   Vooral in sociale zin zijn er veel negatieve neveneffecten gesignaleerd. Het contact tussen 'nieuwkomers' en 'oude bewoners' van deze wijken is verre van vanzelfsprekend: waar 'nieuwkomers' zich doorgaans niet met de buurt identificeren en verbinden, doen de 'oude bewoners' dat juist in sterke mate (Van den Brink 2007; Wittebrood & Permentier 2011). 'Nieuwkomers' en 'oude bewoners' begrijpen daarmee elkaars houding en gedrag vaak niet, wat tot wederzijds wantrouwen leidt (Elffers & De Jong 2004;Van den Brink 2007; Blokland 2008). Als neveneffect van de herstructurering van de buurt verandert de publieke familitariteit in de buurten en dit vergroot opnieuw wederzijdse onzekerheid in een al sterk anonieme setting (zie ook Wittebrood & Permentier 2011:80-81; Van den Brink 2007:60-61). Als gevolg van deze versterkte onzekerheid grijpt men actiever terug op stereotypering en een extra dosis wantrouwen om in het dagelijks verkeer zekerheid in te bouwen (Blokland 2008). Exact deze beweging troffen wij in de interviews met verschillende buurtbewoners aan. Wij adviseren dan ook om oog te hebben voor dit neveneffect van de reeds uitgevoerde herstructurering en voorgenomen verdere herstructurering van de wijk.

[11] Wij wijzen graag op het boek 'Superdiversiteit' van Dirk Geldof als handzame inleiding in dit denkkader. Desgewenst kunnen wij het contact leggen met verschillende experts van het Kennisplatform Integratie & Samenleving.

3. **Ga de beleefde opkomst van polarisatie en verdeeldheid waar mogelijk tegen;**
Wanneer wij de door de buurtbewoners beleefde opkomst van polarisatie en verdeeldheid tussen bevolkingsgroepen in het Oude Noorden naast het model van Van Wonderen (2016:14) leggen, typeren wij de situatie in het Oude Noorden als de fase van 'opbouwende onrust'. Dit op basis van onder de buurtbewoners aangetroffen 'irritatie; angst en emotie'. Analoog aan de handreiking adviseren wij 'de wijkagent; outreachend jongerenwerk en (jeugd-) hulpverlening' om – *naast* de vroeg signalering van spanningen – wanneer er concrete signalen van spanningen zijn, ook actief in te zetten op: (I) bemiddeling; (II) focus op potentiële brandhaarden en (III) de aanpak van (groeiende) polarisatie.[12]

4. **Probeer – na onderzoek naar behoeften van buurtbewoners – op buurtniveau de publieke anonimiteit te doorbreken wanneer deze sterk problematisch is;**
In de internationale wetenschap is er de nodige aandacht voor 'sociale cohesie' als aangrijpingspunt om onveiligheidsgevoelens terug te dringen (Hale 1996, Markowitz et al. 2001). In eerste opzicht lijken de resultaten van deze projecten vaak indrukwekkend, maar de evaluaties kunnen doorgaans de wetenschappelijke toets niet voldoende doorstaan (Hale 1996, Van Noije & Wittebrood 2008, Taylor 2002, Pain 2000, Van den Brink 2007, Lub 2013). Volgens Hardyns (2012) kan ook niet louter op de sociale binding worden ingezet wanneer men de onveiligheidsbeleving wil terugdringen, maar dient dit hand in hand te gaan met de bestrijding van criminaliteit en overlast en een versterking van economische en sociale structuren in een gebied. In het Oude Noorden ligt er de potentie om kennismaking tussen 'oude' en 'nieuwe buurtbewoners' te stimuleren. Met de continue hoge verhuismobiliteit van het Oude Noorden, ligt er een voortdurende noodzaak tot het stimuleren van 'nieuwe bewoners' om kennis te maken met de 'oude bewoners'. Deze stimulans kan worden gegeven vanuit onder meer woningcorporaties, actieve makelaars en de gemeente. Maar buurtbewoners moeten nadrukkelijk de ruimte worden gelaten zelf invulling te geven aan hun onderlinge relaties (Blokland 2008). In dat kader strekt het de aanbeveling onderzoek te (laten) verrichten naar de contactbehoeften binnen de wijk. Crawford (2006:963) en Van den Brink (2007:321-322) wijzen in dit kader op de instrumentele rol van 'weak ties': stimuleer of '(…) tracht aan te sluiten bij de kleinschalige initiatieven van tijdelijke duur die bewoners zelf ontwikkelen om langs die weg hun betrokkenheid bij de wijk te versterken' (Van den Brink 2007:334). Het van nature meer aanwezige sociale kapitaal onder de 'autochtone nieuwkomers' in de wijk zou hierbij als vliegwiel kunnen worden ingezet. Hierbij moet echter alertheid zijn om niet de door de 'oude bewoners' ervaren voorkeursbehandeling van de 'nieuwe bewoners' door de gemeente te stimuleren. Placemaking (o.a. Friedman 2010) biedt creatieve, lokale initiatieven die het ijs tussen 'oude' en 'nieuwe' buurtbewoners reeds op verschillende plaatsen effectief heeft gebroken.[13]

5. **Zet integraal in op de zichtbare bestrijding van problemen op de hotspots in de wijk;**
Zowel de geïnterviewde professionals als buurtbewoners gaven aan dat de problematiek in de wijk zich voor een aanzienlijk deel clustert op hotspots in de wijk. Professionals noemden de Zwaanhals, Zaagmolenstraat en Zwartjanstraat en enkele pleinen. Opvallend is echter dat respondenten minder nadruk legden op de pleinen en de aandacht naar de Bergweg verlegden. In de bestrijding van de overlast en verloedering op deze hotspots is het zaak dat de verschillende actieve professionals integraal optrekken. Dit lijkt in eerste opzicht wellicht een open deur, maar in de gesprekken met de professionals kwam naar boven dat de samenwerking in de uitvoering en uitwisseling van informatie op het moment verre van optimaal is. In dit kader adviseren wij over te gaan tot een samengesteld team van professionals uit de verschillende organisaties dat - op gezette tijden en bij acute problematiek - met elkaar afstemt en gezamenlijk optrekt in de aanpak van gedeelde vraagstukken. Hierbij kan de gemeente als natuurlijke facilitator optreden en strekt het de aanbeveling om een geschikte, proces coördinator aan het team toe te voegen, dan wel binnen het team te benoemen. De aangetroffen problematiek in het Oude Noorden vraagt - vooral in de uitvoering -om een daadwerkelijk integrale benadering.

12 Desgewenst kunnen wij het contact leggen met Ron van Wonderen, expert op het gebied van 'spanningen in de wijk'.
13 Desgewenst kunnen wij het contact leggen met Katusha Sol, expert op het gebied van 'placemaking' in Nederland.

6. **Blijf onverminderd inzetten op of intensiveer het zichtbaar terugdringen van overlast;**
Onder de oppervlakte van de aangetroffen 'verstoorde veiligheidsbeleving' in het Oude Noorden vonden wij zowel in kwantitatieve als kwalitatieve aanleg een veelvoud aan ervaren overlast. Deze overlast is in theoretische zin en in kwalitatieve duiding sterk gerelateerd aan de aanwezige 'superdiversiteit' onder buurtbewoners in het Oude Noorden. Buurtbewoners waren vooral positief gestemd over de aanpak van fysieke verloedering in de wijk. Wij adviseren daarnaast – gelet op onze eerste drie aanbevelingen - waar mogelijk ook in te zetten op meer onderhuidse overlast in de vorm van overlast van (hang)jongeren, middels het intensiveren van (de samenwerking met) jongerenwerk in de wijk. Onderzoek van Müller en Fischer (2015) wijst echter uit dat de ervaren overlast van hangjongeren met een migratieachtergrond grotendeels samenhangt met de algemene houding ten opzichte van etnische minderheden, waarmee een neerwaartse spiraal van beleefde overlast niet uit te sluiten is. Cruciaal is om bij stevigere signalen van overlast – in welke vorm dan ook – een verdieping te verrichten in de perspectieven van "de klagers" èn "de beklaagden": veel ervaren overlast is immers te relateren aan een verlaagde tolerantiegrens (Pleysier & Deklerck 2006).

7. **Heb oog voor de "maatschappelijke angels" van geweld en woninginbraak bij overheidscommunicatie over deze vormen van criminaliteit;**
Niet elke vorm van criminaliteit is in de beleving van de burger hetzelfde. Vooral geweld en woninginbraken hebben vanuit hun symbolische functie een sterk effect op de beleving van de burger (Farrall, Jackson & Gray 2009). Vooral wanneer dit in de eigen, nabije omgeving plaatsvindt komen signalen via onderlinge crimetalk en mediaberichten hard bij de burger binnen. Het is dan ook zaak hier rekening mee te houden wanneer er vanuit overheden of andersoortige professionals over deze problematiek in het Oude Noorden wordt gecommuniceerd. Het breed uitventen van successen op deze thema's – ondermeer via social media – leidt niet zonder meer tot louter positieve effecten: voor de burger blijven deze positief bedoelde berichten haast per definitie in een negatief frame staan. Zij voeden opnieuw het beeld dat er een nabije dreiging is en de nabije omgeving bovendien in moreel verval zou zijn (Farrall, Jackson & Gray 2009).

8. **Besteed bijzondere aandacht aan de integrale bestrijding van ondermijnende criminaliteit.**
Er zijn gedurende het onderzoek duidelijke signalen van ondermijnende criminaliteit in het Oude Noorden naar voren gekomen: (I) de geregistreerde drugs- en wapenhandel in de analyse van de criminaliteitscijfers, (II) de meer en minder concrete gevallen die professionals beschreven en (III) de verdenkingen die buurtbewoners uitten. Met Kohnraad en Kolthoff (2016) wijzen wij op de noodzaak dat bestuurders en professionals de omvang van deze problematiek beseffen en - naast hun algemene bereidheid deze problemen aan te pakken – onorthodoxe aanpakken niet schuwen en vooral samen, daadwerkelijk intensief optrekken in de aanpak van ondermijnende criminaliteit. De lokale inbedding van internationale criminaliteit (Spapens, Kolthoff & Stol 2016) lijkt ook voor in het Oude Noorden aan de orde te zijn, zo blijkt uit onze gesprekken met de professionals. Met name de zeer lokale focus op drugsnetwerken in de wijk (Bervoets & van Wijk 2016) zou een eerste aanzet voor een verscherpt beeld op de problematiek in het Oude Noorden kunnen zorgen: veel voedingsbodem zou immers in sociale gelegenheidsstructuren onder kwetsbare jongeren. Met de breed – door de burgers en professionals -gedragen probleemdefinities rondom armoede en opvoedingsproblemen, ligt hier in het Oude Noorden een waarschijnlijk een sterke voedingsbodem voor ondermijnende criminaliteit. Het integraal verdiepen van het lokale inzicht in deze voedingsbodem zou in potentie tot meer doeltreffende, integrale interventies kunnen leiden.

Bewoners van de Raephorststraat,
Ruivenstraat en Tochtstraat
• Wij groeten elkaar als vriendelijke buren
• Wij maken de trappen, balkons en
• Wij zorgen dat de portieken schoon zijn, de schoenen opgeruimd en laten geen troep achter
• Wij letten op onze kinderen als ze buiten spelen
• Wij organiseren straatactiviteiten
... en spreken elkaar hierop aan!
Mensen maken de Stad

Literatuur

Bervoets, E. & van Wijk, A. (2016) Drie drugsnetwerken in een kleine stad. *Tijdschrift voor Criminologie*, 58, 3, 3-19.

Blokland, T. (2008) *Oog voor elkaar. Veiligheidsbeleving en sociale controle in de grote stad*. Amsterdam : Amsterdam University Press.

Blommaert, J. (2013). Citizenship, language, and superdiversity: Towards complexity. *Journal of Language, Identity & Education*, 12, 3, 193-196.

Crawford, A. (2006) Fixing broken promises?: Neighborhood wardens and social capital. *Urban studies*, 43, 5/6, 957-976.

Elffers, H. & De Jong, W. (2004) *Nee, ik voel me nooit onveilig. Determinanten van sociale veiligheidsgevoelens.* Den Haag : Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling.

Farrall, S., Jackson, J. & Gray, E. (2009) *Social order and the fear of crime in contemporary times*. Oxford : Oxford University Press.

Friedmann, J. (2010). Place and place-making in cities: a global perspective. *Planning Theory & Practice*, 11, 2, 149-165.

Geldof, D. (2013). *Superdiversiteit. Hoe migratie onze samenleving verandert*. Leuven : Acco.

Hale, C. (1996). Fear of Crime: A review of the literature. *International Review of Victimology*, 4, 79-150.

Hardyns, W. (2012) Collective efficacy and fear of crime in the Flemish region – Looking back on the results and a preview of additional research. In: P. Ponsaers (ed.) *Social analysis of security: financial, economic and ecological crime; crime, (in)security and (dis)trust; public and private policing.* Den Haag: Eleven International Publishing, 167-202.

Jackson, J. (2011) Revisiting sensitivity to risk in the fear of crime. *Journal of research in crime and delinquency*, 48, 4, 513-537.

Kolthoff, E. & Kohnraad, S. (2016) Ondermijnende aspecten van georganiseerde criminaliteit en de rol van de bovenwereld. *Tijdschrift voor Criminologie*, 58, 2, 76-90.

Lub, V. (2013) *Schoon, heel en werkzaam?* Den Haag : Boom Lemma.

Markowitz, F., Bellair, P., Liska, A., & Liu, J. (2001). Extending Social Disorganization Theory: Modeling the Relationships Between Cohesion, Disorder and Fear. *Criminology*, 39, 293-317.

Müller, T., & Fischer, T. (2015). Feeling Unsafe in a Multicultural Neighbourhood: Indigenous Inhabitants' Perspectives. *British Journal of Criminology*, 55, 790–810.

Pain, R. (2000) Place, social relations and the fear of crime: a review. *Progress in human geography*, 24, 3, 365-387.

Pleysier, S., & Deklerck, J. (2006). Over hondenpoep en hangjongeren. Een verkennend onderzoek naar overlastfenomenen in parken en groenzones. *Tijdschrift voor Veiligheid*, 5, 1, 5-20.

Pleysier, S. (2011) Over objectieve en subjectieve onveiligheid. En de (on)zin van het rationaliteitdebat. *Tijdschrift voor Veiligheid*, 10, 4, 24-40.

Spapens, T., Kolthoff, E. & Stol, W. (2016) Georganiseerde misdaad in de 21ste eeuw. *Tijdschrift voor Criminologie*, 58, 2, 3-18.

Spithoven, R. (2014) Een terughoudende praktijk. Over de praktische vraagtekens bij het bestrijden van onveiligheidsgevoelens. *Tijdschrift voor veiligheid*, 13, 3, 3-20.

Spithoven, R. (2017) Verstoorde veiligheid. In gesprek met buurtbewoners over de "onveiligheid" in hun buurt naar aanleiding van gestegen "gevoelens van onveiligheid". In: *Tijdschrift voor Veiligheid* – IN REVIEW.

Taylor, R.B. (2002) Fear of crime, local social ties, and collective efficacy: Maybe masquerading measurement, maybe déjà vu all over again. *Justice Quarterly*, 19, 773-792.

Van den Brink, G. J. M. (2007). *Prachtwijken?! De mogelijkheden en beperkingen van Nederlandse probleemwijken*. Amsterdam : Uitgeverij Bert Bakker.

Van Noije, L. & K. Wittebrood (2008) *Sociale veiligheid ontsleuteld. Veronderstelde en werkelijke effecten van veiligheidsbeleid*. Den Haag: SCP

Van Wonderen, R. (2016) *Omgaan met Maatschappelijke Spanningen*. Utrecht : Kennisplatform Integratie en Samenleving

Vertovec, S. (2007). Super-diversity and its implications. *Ethnic and racial studies*, 30(6), 1024-1054.

Wittebrood, K. & Permentier, M. (2011) *Wonen, wijken en interventies*. Den Haag : Sociaal en Cultureel Planbureau.

Het Oude Noorden is een dynamische, Rotterdamse wijk. Er is sprake van veel diversiteit onder de buurtbewoners; een hoge bevolkingsdichtheid; een meerderheid van de woningvoorraad in bezit van woningcorporaties; veel verhuizingen en relatief veel armoede onder de bewoners. De afgelopen jaren is er door een samenwerkende groep professionals ingezet op de verbetering van de situatie in het Oude Noorden. Professionals en bewoners ervaren doorgaans ook een duidelijke verbetering in de wijk. Zo is de zichtbare criminaliteit en de verloedering grotendeels uit het straatbeeld verdwenen. Daarnaast is er een stabiele dan wel dalende lijn zichtbaar in de geregistreerde criminaliteit. Objectief gezien gaat het dus de goede kant op in het Oude Noorden.

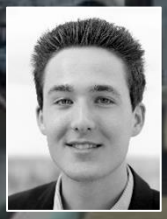
Maar in de veiligheidsbeleving van de buurtbewoners tekent zich een ander beeld af. De subjectieve veiligheid lijkt in 2016 negatiever te zijn geworden dan deze in 2014 was. In dit rapport presenteren wij de bevindingen van ons verdiepende onderzoek naar de aard en achtergronden van de 'verstoorde veiligheidsbeleving' in het Oude Noorden. Ook zoeken wij naar aanknopingspunten voor professionals en burgers om de beleefde veiligheid in het Oude Noorden gezamenlijk te verbeteren. De buurtbewoners ervaren hun wijk immers als anoniem, verscheiden en niet per definitie veilig.

Remco Spithoven MSc. studeerde besturen van veiligheid aan de VU Amsterdam. In maart 2017 zal hij zijn proefschrift 'Keeping trouble at a safe distance. Unravelling the significance of 'the fear of crime'' verdedigen. Inmiddels werkt hij ruim tien jaar aan de Hogeschool Utrecht als docent Integrale Veiligheidskunde en sinds het afronden van zijn proefschrift als hoofdonderzoeker op de onderzoekslijn 'veiligheidsbeleving' van het HU lectoraat Kennisanalyse Sociale Veiligheid. Hij is tevens researchfellow bij de leerstoel Veiligheid en Veerkracht aan de VU Amsterdam.

Anthonie Drenth MSc. studeerde eveneens besturen van veiligheid aan de VU Amsterdam. Na zijn afstuderen op een onderzoek naar politiecultuur is hij onderzoeker op de onderzoekslijn 'veiligheidsbeleving' van het HU lectoraat kennisanalyse sociale veiligheid geworden. Daarnaast is hij onderzoeker aan de VU Amsterdam, in samenwerking met de Stichting Maatschappij en Veiligheid.

Jelle Kuiper is student Integrale Veiligheid aan de Hogeschool InHolland. Na diverse aanvullende stages rondom het thema 'veiligheidsbeleving', verzorgde hij in het kader van zijn afstudeeronderzoek de interviews met de buurtbewoners bij dit onderzoek. Na zijn afstuderen aan de Hogeschool InHolland zal hij als student-assistent/onderzoeker aan de onderzoekslijn 'veiligheidsbeleving' van het HU lectoraat 'Kennisanalyse sociale veiligheid' verbonden blijven.